

OPERATIVNI PLAN RAZVOJA CIKLOTURIZMA KARLOVAČKE ŽUPANIJE

Zagreb, listopad 2017. godine

OPERATIVNI PLAN RAZVOJA CIKLOTURIZMA KARLOVAČKE ŽUPANIJE

Naručitelj:
Karlovačka županija

Voditelj studije:
prof. dr. sc. Zoran Klarić

Autori:
prof. dr. sc. Zoran Klarić
dr. sc. Snježana Boranić Živoder
prof. dr. sc. Goran Kos
Lidija Vrečar Mišćin, dipl. oec.

Zagreb, listopad 2017. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. KLJUČNA OBILJEŽJA CIKLOTURIZMA.....	7
3. ANALIZA STANJA CIKLOTURIZMA NA PODRUČJU KARLOVAČKE ŽUPANIJE.....	13
3.1. CIKLOTURISTIČKA INFRASTRUKTURA	13
3.2. CIKLOTURISTIČKE KARTE I DRUGI PROMOCIJSKI MATERIJALI I ALATI.....	18
3.3. OBILJEŽJA CIKLOTURISTIČKE PONUDE	19
3.4. PRATEĆE USLUGE ZA CIKLOTURISTE	22
3.5. CIKLOTURIZAM U POSTOJEĆIM PLANSKIM DOKUMENTIMA.....	24
3.6. SURADNJA DIONIKA CIKLOTURIZMA U ŽUPANIJ.....	26
4. SWOT ANALIZA	29
4.1. PREDNOSTI	29
4.2. NEDOSTACI.....	31
4.3. PRILIKE.....	32
4.4. PRIJETNJE	33
5. VIZIJA I CILJEVI RAZVOJA	35
6. STANDARDI ZA RAZVOJ CIKLOTURISTIČKE INFRASTRUKTURE U KARLOVAČKOJ ŽUPANIJ.....	37
7. OPERATIVNE STRATEGIJE ZA RAZVOJ CIKLOTURIZMA	46
7.1. OPERATIVNA STRATEGIJA ZA RAZVOJ RUTA I CIKLOTURISTIČKE INFRASTRUKTURE	46
7.2. OPERATIVNA STRATEGIJA ZA RAZVOJ I PROMOCIJU CIKLOTURISTIČKOG PROIZVODA.....	61
7.3. OPERATIVNA STRATEGIJA ZA PODIZANJE KVALITETE LJUDSKIH RESURSA	68
8. PLAN IMPLEMENTACIJE	72
9. PRILOG - ČETIRI SEKCIJE KARTE NOVIH CIKLOTURISTIČKIH RUTA	75

1. UVOD

Operativni plan razvoja cikloturizma osnovni je dokument na temelju kojeg bi se trebao razvijati cikloturizam u Karlovačkoj županiji i ostalim županijama kontinentalnog dijela Hrvatske. Njegovu izradu iniciralo je Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, jer je na temelju prethodno izrađenih planskih dokumenata i aktualnih iskustava utvrđeno da cikloturizam predstavlja oblik turističke aktivnosti sa izuzetno velikom perspektivom razvoja, osobito za, turistički nedovoljno razvijeni, prostor kontinentalne Hrvatske. Operativni plan razvoja cikloturizma Karlovačke županije (u daljnjem tekstu: Plan) temelji se na obveznim elementima operativnih planova razvoja cikloturizma na području kontinentalnih županija, koji čine sastavni dio Javnog poziva Ministarstva turizma za podnošenje zahtjeva za dodjelu bespovratnih sredstava.

U skladu s obveznim elementima operativnih planova razvoja cikloturizma ovaj Plan sadrži Osvrt na Akcijski plan razvoja cikloturizma RH iz 2015. godine s opisom ostvarenih ciljeva tog plana na području Karlovačke županije, analizu postojećeg stanja cikloturizma, SWOT analizu, viziju razvoja u budućnosti, standarde za razvoj cikloturističke infrastrukture te, kao najvažniji dio, opis mjera, odnosno konkretnih razvojnih projekata na operativnoj razini. Ključno mjesto u tome imaju infrastrukturni projekti, odnosno trasiranje i obilježavanje na terenu prioritarnih biciklističkih ruta koje će biti prepoznatljive i zbog kojih bi turisti trebali dolaziti i boraviti u kontinentalnom dijelu Hrvatske pa tako i u Karlovačkoj županiji.

U slučaju Karlovačke županije to se u prvom redu odnosi na dvije državne glavne cikloturističke rute koje prolaze Županijom - **državnu glavnu rutu br. 3** koja kroz Županiju prolazi smjerom sjever - jug od granice Slovenije kod Metlike preko Ozlja, Karlovca i Slunja prema Plitvičkim jezerima, te **državnu glavnu rutu br. 6** koja Županijom prolazi smjerom zapad-istok od Bosiljeva preko Karlovca i Lasinje prema Zagrebu. Uz ove dvije glavne rute veliku važnost imaju i **tri potencijalne državne vezne rute**: veza Karlovac - Ogulin - Novi Vinodolski, veza Vrbovsko - Ogulin - Plitvice i veza Karlovac - Vojnić - Topusko - Sisak, te **kružna županijska ruta** koja bi trebala povezati glavne atrakcije i najvažnija naselja u Županiji, posebice prostore koji nisu obuhvaćeni glavnim državnim glavnim i veznim rutama. Sve rute trebale bi biti usklađene s važećom hrvatskom zakonskom regulativom i standardima koje inicira, donosi i predlaže organizacija ECF (Europska biciklistička federacija), ujedno i glavno tijelo u Europi zaduženo za trasiranje cikloturističkih ruta i povezivanje država Europe transnacionalnim biciklističkim rutama kroz projekt EuroVelo, kojeg je i Hrvatska član i postoji također Nacionalni koordinacijski EuroVelo centar za Hrvatsku.

U Planu se iznose i mjere vezane za obilježavanje i unapređenje lokalnih ruta za rekreativne bicikliste, ruta i pratećih sadržaja za korisnike brdskih (MTB) bicikala te mjere vezane uz uređenje odmorišta i servisnih stanica za cikloturiste. Sastavni dio Plana čine i mjere vezane uz razvoj 'Bike&Bed ponude' i ugostiteljskih sadržaja za cikloturiste, informativnih i interpretativnih sadržaja, promocijskih aktivnosti, dodatnih usluga za cikloturiste te edukacije iz područja cikloturizma, uključujući i obrazovanje certificiranih

biciklističkih vodiča i pratitelja. Zaključni dio dokumenta sadrži i Plan implementacije s prijedlogom vremenskog okvira prioriteta.

Operativni plan razvoja cikloturizma Karlovačke županije temelji se na Akcijskom planu razvoja cikloturizma u Republici Hrvatskoj iz 2015. godine (u daljnjem tekstu: Akcijski plan), koji cikloturizam shvaća u najširem smislu kao sve oblike turističkog korištenja bicikala. Dakle, on uključuje, ne samo turistička putovanja biciklom i biciklističke izlete, nego i dodatnu sportsko-rekreativnu ponudu vožnje biciklom uređenim ili neuređenim stazama, biciklističke sportske manifestacije, a vodi računa i o potrebama domicilne populacije koja koristi bicikl kao prijevozno sredstvo i sredstvo za rekreaciju.

Plan vodi računa i o činjenici da se kao glavna prepreka snažnijem razvoju cikloturizma u Hrvatskoj u cjelini pa tako i Karlovačkoj županiji ističe mali broj biciklističkih staza i traka, loše trasiranje i ruta te njihova nepovezanost. Pritom se, kao specifikum cijele Hrvatske, a dijelom i Karlovačke županije, ističe pojava da se za sada razvoj cikloturizma većim dijelom svodi na obilježavanje ruta na postojećim cestama, uključujući i one po kojima se ponekad odvija intenzivan promet motornih vozila, a brojne rute prolaze makadamskim cestama i putevima pogodnim samo za brdske bicikle. Razvoj cikloturizma ograničavaju i nedostatna smještajno-ugostiteljska ponuda, posebno ona orijentirana na cikloturiste, slaba prateća infrastruktura, neopremljene atrakcije te nedovoljna promocija.

Stoga ovaj operativni plan predviđa stavljanje u prvi plan mjera koje teže ispunjenju glavnih ciljeva Akcijskog plana, a to su:

- Izgradnja i uređenje cikloturističkih ruta na način da udovoljavaju osnovnim kriterijima važeće domaće zakonske regulative i europskim standardima za cikloturizam (EuroVelo);
- Opremanje ruta ujednačenom prometnom i turističkom signalizacijom;
- Uređenje turističke infrastrukture kroz prilagodbu smještaja 'Bike & Bed' standardima te osiguranje potrebnih ugostiteljskih i servisnih sadržaja od interesa za cikloturiste;
- Umrežavanje svih dionika relevantnih za turističko korištenje bicikala; i
- Promociju cikloturizma kao oblika održivog korištenja prostora i generatora stvaranja cjelogodišnje turističke ponude.

U kontekstu operacionalizacije aktivnosti koje proizlaze iz Akcijskog plana razvoja cikloturizma posebno treba naglasiti činjenicu da se razvoj cikloturizma uklapa i u glavne smjernice ključnih razvojnih dokumenata na nacionalnoj i na europskoj razini. U slučaju Hrvatske to se u prvom redu odnosi na Strategiju razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, u kojoj je cikloturizam prepoznat kao jedan od proizvoda s najvećom perspektivom razvoja, a na europskoj razini na dokument Europa 2020 - Europska strategija za održiv i uključiv rast, koji promiče učinkovito korištenje prirodnih resursa te potiče koheziju među članicama Europske unije.

Osobit poticaj podizanju razvoja cikloturizma na višu razinu daju regulatorne mjere koje je donijelo Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, u prvom redu **Pravilnik o biciklističkoj infrastrukturi iz 2016. godine** (NN br. 28/2016), koji sadrži osnovne pojmove kategorija biciklističkih prometnica u Hrvatskoj i precizno razrađene normative o tome kako bi trebale izgledati buduće biciklističke rute ili pravci. Drugi važan dokument je **Pravilnik o funkcionalnim kategorijama za određivanje mreže biciklističkih ruta** (NN br. 91/2013), koji kroz definiciju glavnih nacionalnih koridora na kojima bi se trebale uređivati državne biciklističke rute pruža prostorni okvir za uređenje državnih glavnih, državnih veznih, županijskih i lokalnih biciklističkih ruta u Hrvatskoj, s time da je u tijeku njegova prilagodba potrebama cikloturizma definirana Akcijskim planom. Nakon što se donese i novi **Pravilnik o prometnim znakovima, signalizaciji i opremi na cestama**, koji bi po prvi put trebao uključiti i jasno definirana pravila o označavanju biciklističkih ruta na svim razinama od nacionalne preko županijske do lokalne, Hrvatska će dobiti priliku uključiti se u skupinu odabranih europskih država u kojima biciklizam ima veću ulogu u društvu i cikloturizam čini značajniji segment turističkog poslovanja, a što još nije ostvareno.

2. KLJUČNA OBILJEŽJA CIKLOTURIZMA

Trendovi - kvalitativna i kvantitativna kretanja

Iako se kretanja potražnje na tržištu cikloturizma na razini Europske Unije statistički ne prate (Eurostat), istraživanja na ovu temu ukazuju na njegov stalni rast. Prema studiji Europskog parlamenta (2012.) u Europi se godišnje ostvari oko 2,3 milijuna cikloturističkih putovanja i oko 20,4 milijuna noćenja¹ dok se ekonomski učinci procjenjuju na oko 44 milijarde eura. Prosječna dnevna potrošnja cikloturista na putovanja s noćenjima iznosi 57,08 eura,² a prosječno trajanje putovanja 7,7 dana. Struktura potrošnje pokazuje da 40 % otpada na smještaj, 30 % na hranu i piće i 30 % na ostalo.³

Popularnost cikloturizma u Europi rezultat je rastućeg trenda brige o zdravlju i kvaliteti života kao i dugoj tradiciji biciklizma u brojnim zemljama, posebno na sjeveru Europe. Oko polovice stanovnika Europske Unije svakodnevno koristi bicikl, pri čemu se posebno ističu Nizozemska, Danska i Finska. Kad je riječ o cikloturizmu stalan rast bilježe Austrija i Francuska, uz već tradicionalno razvijene cikloturističke destinacije poput Danske, Švicarske, Njemačke i Nizozemske. U tom smislu, svoju priliku Hrvatska može iskoristiti upravo zbog činjenice da je relativno 'nova' i još neotkrivena cikloturistička destinacija sa izuzetno pogodnim prirodnim predispozicijama za razvoj ovog turističkog proizvoda.

Posljednjih se godina ubrzano mijenjaju različiti društveni, okolišni, gospodarski i tehnološki aspekti života. Oni generalno utječu na ponašanja potrošača pa tako i na navike vezane uz izbor destinacija za odmor i izbor sadržaja i aktivnosti u toj destinaciji. Turisti su sve aktivniji i traže široku paletu mogućnosti o čemu govore i TOMAS istraživanja o navikama turista u Hrvatskoj, koja pokazuju da se povećava učestalost i broj aktivnosti u kojima sudjeluju.⁴ Europsko tržište obilježava manjak raspoloživog vremena i potreba za većim brojem kratkih putovanja koja mogu pomoći u vraćanju energije potrebne za ubrzani ritam života i rada. Suvremeni turisti u potrazi su za avanturama koje ne zahtijevaju posebne pripreme niti sportska predznanja, koje uključuju laganu fizičku aktivnosti na otvorenom, u prirodi.

Upravo cikloturizam predstavlja jednu od 'soft' sportskih aktivnosti za koju nisu nužno potrebne pripreme niti posebna fizička kondicija. Pored toga, biciklizam podržava odgovorno i ekološko ponašanje prema prirodi, pridonosi zdravlju i, ono što je važno,

¹ Studija je uključila 27 zemalja EU te Norvešku i Švicarsku

² Podaci za izračun potrošnje prikupljeni su upitnikom i uključuju samo direktnu potrošnju (ne i indirektnu i induciranu)

³ Piket, P., Eijgelaar, E. i Peeters, P. (2013). European cycle tourism: a tool for sustainable regional rural development. Agroinform Publishing House. Budapest. Ipak, ove podatke treba uzeti s oprezom budući da su istraživanja uključivala zemlje zapadne Europe (Njemačku, Švicarsku, Austriju i Nizozemsku) pa se može pretpostaviti da je u zemljama srednje i istočne Europe potrošnja niža zbog nižih cijena smještaja, hrane i pića i drugih usluga.

⁴ TOMAS istraživanja provode se u primorskim županijama. Riječ je o istraživanjima stavova i potrošnji turista u Hrvatskoj. Jedino je kontinuirano istraživanje obilježja putovanja i boravka turista u Hrvatskoj, koje provodi Institut za turizam od 1987. godine.

omogućuje kontakt s prirodom i upoznavanje novih destinacija na pomalo 'drugačiji' način. I konačno, biciklističke rute mogu biti različite težine (duljina, visinska razlika, podloga) i tako prilagođene gotovo svim dobnim skupinama i korisnicima širokog spektra potreba i interesa.

Obilježja cikloturista

Cikloturisti putuju biciklom barem jednom godišnje i najčešće pripadaju skupini između 35 i 40 i više godina. Dnevno voze bicikl od 40 do 60 kilometara, preferiraju destinacije u kojima mogu iznajmiti bicikl, gdje ima specijaliziranog smještaja, raspoloživih servisa i kvalitetne lokalne ugostiteljske ponude. Važne su im karte, označene staze i raspoloživost informacija. Najčešće su srednje i više platežne moći i vole istraživati destinacije koje posjećuju. Zanimaju ih kulturne atrakcije, prirodna bogatstva, gastronomija, kultura života i rada. Iako za Hrvatsku nema posebnih pokazatelja, istraživanja su pokazala da se slika 'tipičnog' cikloturista može primijeniti i na Hrvatsku.⁵ Dominantno je riječ o muškarcima prosječne dobi između 30 i 40 godina, srednjeg ili višeg obrazovanja.

Generalno se cikloturisti s obzirom na tip bicikla i tip prometnice koje koriste mogu izdvojiti u tri glavne skupine: rekreativni i touring cikloturisti, brdski biciklisti (MTB cikloturisti), cestovni biciklisti. Ova je podjela važna u kontekstu razumijevanja potencijalne turističke potražnje, budući da upravo rekreativni i touring cikloturisti predstavljaju najveći potencijal.

Cikloturisti	Obilježje segmenta	Tip bicikla	Tip prometnice
Rekreativni i touring cikloturisti	• Odabiru slikovita mjesta, koriste obilježene i uređene biciklističke staze i ceste s manje prometa • Traže smještaj prilagođen specifičnim potrebama • Često sudjeluju na 'biciklijadama' (domaće tržište - rekreativni biciklisti) Izdvajaju se dvije glavne podvrste prema motivaciji: • Povremeni cikloturisti kojima vožnja biciklom (vlastitim ili u najmu) čini jednu od aktivnosti, voze najčešće kraće kružne ili zvjezdaste ture - riječ je o najvećem i najvažnijem segmentu • Cikloturisti kojima je vožnja biciklom glavni motiv dolaska u destinaciju (individualno ili posredstvom agencije), često voze	• Trekking i gradski bicikli ('city bike'), a u Hrvatskoj pretežito brdski bicikli (MTB), posebice u najmu • Za dulje vožnje touring, ali i trekking i brdski bicikli • Sve više i električni ('E') bicikli	• Asfaltirana ili betonska podloga i kvalitetniji makadam • Uređene biciklističke staze i javne ceste s malim prometom

⁵ Izvor: Kovačić, N. (2015). Profiling bicycle tourists: a case of Croatia. *Tourism and Hospitality Management*. Vol. 21., No. 2, pp. 159-177

	duge višednevne linijske EuroVelo rute		
Brdski biciklisti (MTB cikloturisti)	• Traže uzbuđenje, adrenalin, zabavu • Napredni rekreativci i sportaši (pretežito mladi) • Sudjeluju na 'biciklijadama' i biciklističkim maratonima • Dvije podvrste: 'cross-country' (XC) i 'downhill' (koji često koriste žičare u planinskim krajevima ljeti)	• Brdski bicikli (mountain bike - MTB) • Više podvrsta ovisno o terenu i načinu vožnje	• Makadam • Trava / zemlja • Strmi i kameniti teren
Cestovni biciklisti	• Pokreće ih motiv sporta i brzine • Napredni rekreativci i sportaši • Mala osjetljivost na promet vozila i strme nagibe • Vole grupnu vožnju i sudjeluju na maratonima	• Cestovni bicikl (lakši i brži - tzv. 'specijalka')	• Dobro održavane asfaltirane ceste

Biciklizam - turistički proizvod

Biciklizam je istovremeno sport, rekreacija i turistička aktivnost. Najčešće se uz planinarenje i hodaње, ronjenje i adrenalinske sportove promatra u grupi turističkog proizvoda sporta i avanturizma. Premda postoji puno različitih definicija cikloturizma najviše se govori da su to putovanja biciklom u svrhu rekreacije i odmora pri čemu bicikliranje predstavlja integralni dio cjelokupnog turističkog doživljaja. Različite vrste bicikliranja predstavljaju i različita iskustva i doživljaje, koji ovise o vrsti bicikla, namjeri bicikliranja, okruženju i motivima.

Važno je istaknuti kako je upravo kod cikloturizma vidljivo kako integrirani turistički proizvod prelazi administrativne granice prostora. Naime, cikloturisti traže šire ispričanu priču prostora i podneblja pa granice ne bi smjele biti prepreka dobroj, autentičnoj turističkoj priči. Stoga je suradnja i zajedničko planiranje jedinica lokalnih samouprava ovdje izuzetno bitna. Cikloturisti osim dobre i ugodne vožnje na biciklu traže i ljepote prirode, okuse podneblja, tajne i posebnosti prostora, nova iskustva koja se mogu doživjeti uz rute. Tome pridonosi kvalitetna smještajna i ugostiteljska ponuda, dobro označene i interpretirane turističke atrakcije, ljubazni domaćini, mreža servisa i info punktova, uređena i sigurna mjesta za odmor i sve što čini kvalitetan destinacijski lanac vrijednosti. Zbog toga je razvoj cjelokupne destinacijske ponude za ovaj proizvod posebno važan, kako sa aspekta čuvanja prirode tako i svih usluga u domeni destinacijskog menadžmenta.

Važnost specijalizacije - oznake marke kvalitete

Certificiranje, odnosno, stvaranje prepoznatljive marke kvalitete koja se kontinuirano prati i unapređuje, pomaže stvaranju prepoznatljivosti i sigurnosti potrošača u donošenju odluka pri odabiru destinacije, smještaja, restorana ili neke druge usluge.

Certificiranje u cikloturizmu u Europi započelo je u Njemačkoj čiji su primjer slijedile brojne druge zemlje (Italija, Mađarska, Danska, Poljska i dr.). Propisuje se skup obaveznih i opcionalnih kriterija koje je potrebno ispuniti kako bi se dobila oznaka marke kvalitete. Danas još nema općeprihvaćenih standarda na razini Europe u smislu uvijek istih kriterija, jedinstvenih modela za dodjelu i praćenje i slično, ali postoje određene inicijative na razini Europe da se to u budućnosti uskladi. Iako razlike postoje, uglavnom se radi o sličnom skupu obaveznih i opcionalnih kriterija koji uključuju sljedeće: mogućnost samo jednog noćenja, sigurno mjesto za parkiranje bicikla (preko noći), informacije za cikloturiste (ploča s kartom i bazičnim informacijama, brošure, letci i usmeni savjeti), osnovni alat za popravak bicikla, pranje i sušenje odjeće, WI-FI, a po mogućnosti i taxi prijevoz, sportski/dijetalni jelovnik.

Kad je riječ o upravljanju certificiranjem iskustva su različita i također nema općeprihvaćenih modela. U pojedinim zemljama su to nevladine specijalizirane udruge, negdje su to turističke organizacije, negdje javno-privatna partnerstva ili čak potpuno privatna inicijativa. Primjerice, u slučaju Istre su to IRTA (Istarska razvojna turistička agencija) i Istra Bike & Outdoor DMC, u Štajerskoj su to: Ministarstvo prometa, inovacija i tehnologija, Radna skupina kojom predsjeda Federalno ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i upravljanje vodama dok je u Sloveniji organiziran 'Klaster Hiking and Biking' EIG koji okuplja interesne skupine iz privatnog i javnog sektora.

Iako je smještaj uvijek primaran za dodjelu oznaka i certifikata oni se šire i na druge usluge. Tako se, osim smještajnih jedinica u Njemačkoj i Austriji, certificiraju i ugostiteljski objekti, u Češkoj i Slovačkoj turističke atrakcije, dok se u pojedinim zemljama oznaka marke kvalitete dodjeljuje ugostiteljskim objektima, turističkim atrakcijama i trgovinama (Velika Britanija, Francuska, Nizozemska, Poljska i Mađarska).

Kriteriji za izradu posebnih standarda ugostiteljskih objekata propisani su od strane Ministarstva turizma od 2016. godine za skupine Hoteli (NN br. 56/2016., od 17.6.2016.), čl. 46., Posebni standardi, točka 3. propisana je vrsta posebnog standarda - 17. BIKE (za bicikliste), te uvjeti za posebni standard - Prilog VI. Pravilnika (str. 115-118). Posebni standard BIKE prema Pravilniku može se utvrditi za vrste: Hotel baština (heritage), Difuzni hotel, Hotel, Aparthotel, Turističko naselje, Turistički apartmani i Integralni hotel (udruženi) (http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_06_56_1451.html).

Kad je riječ o certificiranju u Hrvatskoj za ugostiteljske objekte s pružanjem usluga smještaja i kampove, to je provodila Udruga 'Moj bicikl', koja je imala razvijen skup osnovnih i dodatnih kriterija po uzoru na ADFC Njemačka. Na području kontinentalne Hrvatske 2011. godine bilo je certificirano više od 100 objekata, ali je Udruga prestala

s radom. Razvijeni su bili kriteriji za smještajne jedinice (obavezni i dodatni) i kampove.

Kako do ljeta 2016. godine nije postojao propisani posebni standard za ugostiteljske objekte s pružanjem usluga smještaja neke županije koje intenzivno razvijaju cikloturizam pribjegle su samostalnoj izradi kriterija za posebni standard 'Bike & Bed' kroz razvoj vlastitih kriterija, dizajn oznaka i proceduru koja dodjeljuju objektima koji iskažu interes za certifikaciju za cikloturizam - Istarska županija 'Istra Bike & Bed' (www.istria-bike.com/hr/smjestaj/info-o-projektu), a Međimurska županija standard kvalitete 'Cyclist Welcome Quality' (www.visitmedimurje.com/bike/).

Inicijativu za jedinstvene uvjete, dizajn oznake i posebni standard 'Bike & Bed' na razini Hrvatske ima Koordinacijsko tijelo za cikloturizam pri Ministarstvu turizma, koje će, uzimajući u obzir dosada razvijene županijske posebne standarde, oznake i educirane biciklističke savjetnike za posebni standard 'Bike & Bed', predložiti i razvijanje nove jedinstvene nacionalne oznake koja bi obuhvatila i sve dosada licencirane i označene objekte na razini županija.

Preporuka Karlovačkoj županiji je sljedeća:

- Prikupiti podatke o zainteresiranim smještajnim objektima, uključujući kampove, s područja Županije te iskazati interes za 'Bike & Bed' označavanje, uz dostavu popisa, izravno Koordinacijskom tijelu za razvoj cikloturizma pri Ministarstvu turizma Republike Hrvatske. Koordinacijsko tijelo prikupit će podatke iz svih zainteresiranih Županija i potaknuti stvaranje jedinstvenog standarda 'Bike & Bed' na nacionalnoj razini te stvaranje modela za njegovu provedbu.
- Sa ciljem da certificiranje smještajnih kapaciteta (i kampova) na razini Županije počne u što kraćem vremenu, provesti mjeru certificiranja kao vlastiti projekt. Takvi certifikati ostaju važeći i nakon uvođenja modela certificiranja na nacionalnoj razini.

Promocija cikloturizma

Za promociju cikloturizma kao turističkog proizvoda zadužen je sustav turističkih zajednica. One u okviru svojih aktivnosti koriste različite promocijske materijale i aktivnosti. Cikloturizam se, u destinacijama gdje predstavlja važan dio ukupne turističke ponude, promovira u tiskanim materijalima kao i putem web stranica i društvenih mreža.

U destinacijama u kojima je cikloturizam jedan od ključnih proizvoda koriste se i proizvodne imidž-info brošure, posebne web stranice specijalizirane za cikloturiste te mobilne aplikacije. 'Novi' mediji posebno su zanimljivi zbog mogućnosti integriranja sadržaja. Za cikloturiste su od posebne važnosti kvalitetne i pregledne cikloturističke

karte te da na kartama budu ucrtane sve zanimljive točke (POI) (atrakcije, restorani, odmorišta, trgovine, servisi) što, osim mogućnosti dobrog turističkog upoznavanja destinacije, daje i dobar pregled cikloturističke ponude destinacije, te mogućnost planiranja i sigurnost vožnje.

S obzirom na rast potražnje i opsežan skup informacija koje ovaj segment zahtjeva, brojne destinacije kreiraju specijalizirane web stranice. Te su stranice privlačne i zanimljive jer objedinjuju sve elemente ponude na jednom mjestu, interaktivne su i time omogućuju brz i jednostavan pristup informacijama. Uobičajeno u glavnom izborniku imaju informacije/popis staza i ruta, popis certificiranog smještaja, popis manifestacija, popis svih važnih usluga i sadržaja za cikloturiste, aktualnu ponudu. Nude kvalitetne i pregledne karte na koje se mogu dodavati sadržaji (staze/rute, smještaj, atrakcije i drugo). Isto tako, s obzirom na posebne interese moguće je izabrati staze/rute s obzirom na visinske profile rute, vrstu podloge, dužinu i slično te preuzeti GPX trag staze/rute što cikloturistima uvelike olakšava odabir i odluku o posjetu određenoj destinaciji.

Od posebnih aktivnosti, turističke zajednice nastupaju na specijaliziranim sajmovima slobodnog vremena, sporta i avanture u prirodi, te biciklizma i cikloturizma te organiziraju tematska studijska putovanja novinara putem kojih ih upoznaju s cikloturističkom ponudom u svojim destinacijama. Često se radi o udruženim aktivnostima sustava turističkih zajednica koje zajedno razvijaju iste turističke proizvode.

Pored sustava turističkih zajednica cikloturizam se promovira i kroz aktivnosti i materijale specijaliziranih putničkih agencija za sportski i pustolovni turizam, popularnih višednevnih programa krstarenja Jadranom 'bicikl i brod', kao i smještajnih objekata koji svoju ponudu vežu uz sadržaje destinacije te tako ističu mogućnosti vožnje biciklom u području gdje se nalaze.

3. ANALIZA STANJA CIKLOTURIZMA NA PODRUČJU KARLOVAČKE ŽUPANIJE

3.1. CIKLOTURISTIČKA INFRASTRUKTURA

Zahvaljujući izuzetnoj očuvanosti prirode, slikovitim raznolikim krajolicima od ravnica uz brojne rijeke i jezera do šumovitih gorja i visokih planina, Karlovačka županija spada u dijelove Hrvatske izrazito pogodne za razvoj cikloturizma. Tome doprinose i bogata kulturno-povijesna baština, povoljna klima, blizina grada Zagreba kao potencijalnog tržišta te pozicija na važnom prometnom pravcu kojim turisti dolaze na hrvatski Jadran. Posebne pogodnosti Županije su i konfiguracija terena u kojem prevladavaju, za biciklizam izrazito pogodni, blago brežuljkasti krajolici te mnoštvo malih naselja i s time povezana gusta mreža lokalnih cesta minimalno opterećenih motornim prometom, u što spadaju i turistički zanimljive povijesne ceste Karolina, Jozefina, Lujzijana, Rudolfina.

Ipak, za razliku od mnogih kontinentalnih županija, kroz Karlovačku županiju ne prolazi niti jedan međunarodni EuroVelo pravac, a usprkos brojnim lijepim rijekama Kupi, Korani, Dobri i Mrežnici njome ne prolazi niti jedna od velikih nizinskih rijeka poput Dunava, Drave ili Save čije prostrane nizine i ravničarski krajolik privlače mnogobrojne pasionirane bicikliste i cikloturiste na već popularnim međunarodnim biciklističkim rutama Europom. U nekim dijelovima Županije, osobito na jugu, intenzivniji razvoj cikloturizma otežava brdovit reljef koji bi mogao smanjiti interes fizički manje spremnih cikloturista, a diljem Županije ima i dosta prostora gdje zbog rijetke naseljenosti nedostaju i najosnovniji prateći sadržaji za cikloturiste poput jednostavnih ugostiteljskih objekata pa i trgovina.

Značajnu prepreku intenzivnijem cikloturističkom korištenju čini i prisutnost brojnih cesta s velikim intenzitetom motornog prometa u Županiji na način koji znatno otežava povezivanje cikloturističkih ruta, što može demotivirati cikloturiste koji inzistiraju na sigurnim, udobnim i manje prometnim cestama. To se osobito odnosi na državnu cestu D-1 u cijeloj duljini od granice Zagrebačke županije kod Draganića do granice Ličko-senjske županije kod Rakovice, ali i na veći dio cesta D-3 i D-6 od Karlovca prema Rijeci, Novom Mestu u Sloveniji i Topuskom u Sisačko-moslavačkoj županiji te na cestu D-216 od Vojnića prema Velikoj Kladuši u Bosni i Hercegovini i cestu D-429 od Rakovice prema Plitvičkim jezerima. Za prometovanje bicikala zbog intenzivnijeg motornog prometa i većih brzina nisu pogodne niti dionice preostalih državnih cesta D-23 od Duge Rese do Josipdola, D-42 između Josipdola i Ogulina i D-228 između Karlovca i Ožlja pa i neke županijske ceste, posebice u blizini triju najvećih gradova u Županiji Karlovca, Ogulina i Duge Rese.

Iako kroz Karlovačku županiju ne prolazi nijedna EuroVelo ruta, nju presijecaju dvije važne državne glavne rute:

- **Ruta br. 3** granica Slovenije / Jurovski Brod - Ozalj - Karlovac - Slunj - Plitvička jezera - Knin - Sinj - Imotski - Vrgorac - Metković, koja se Županijom pruža smjerom sjever - jug i čini dio glavne cikloturističke poveznice unutrašnjosti Hrvatske i susjedne Slovenije s Dalmacijom; i
- **Ruta br. 6** granica Slovenije / Rupa - Rijeka - Karlovac - Zagreb - Krapina - Varaždin - granica Slovenije / Mursko Središće, koja se Županijom pruža smjerom zapad - istok i čini glavnu poveznicu Sjevernog Jadrana sa Zagrebom i susjednom Mađarskom, pri čemu se velikim dijelom pruža trasom povijesne ceste 'Karoline'.

Uz ove dvije glavne rute, kroz Karlovačku županiju prolazi još jedna potencijalno važna poveznica unutrašnjosti Hrvatske s jadranskom obalom od Karlovca preko Ogulina do Novog Vinodolskog po trasi povijesne ceste 'Rudolfine', danas osobito važna stoga jer se radi o jedinoj biciklističkoj vezi unutrašnjosti Hrvatske s morem koja već sada udovoljava osnovnim standardima EuroVela. Državnu važnost mogla bi imati i poveznica glavnih državnih ruta br. 3. i br. 6 po trasi Vrbovsko - Ogulin - Plitvice s mogućim nastavkom prema Brodu na Kupi i Sloveniji te veza Karlovca odnosno Barilovića s Vojnićem i preko Petrove gore dalje prema Topuskom i Sisku kao cikloturistička komunikacija kroz atraktivni i ekološki očuvani prostor Korduna i Banovine.

Osim pet ruta državnog značaja ističe se i potencijalna glavna Županijska ruta kao poveznica svih ruta državnog značaja u Karlovačkoj županiji, koja prolazi kroz većinu njenih gradova i općina. Osim što pokrivaju gotovo sve dijelove Županije, ovih šest ruta dodatno je važno i stoga jer uključuju i prostore uz četiri glavne rijeke Kupu, Koranu, Dobru i Mrežnicu kao glavni faktor privlačnosti i svojevrsni zaštitni znak Karlovačke županije.

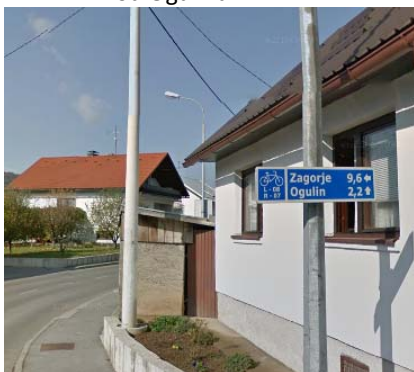
Za razliku od navedenih osnovnih ruta koje nisu označene na terenu, postoji izuzetno veliki broj lokalnih označenih ruta, koje su se počele obilježavati još 2008. godine (slika 3.1.). Tada je označeno i, na mrežnim stranicama Turističke zajednice Karlovačke županije, opisano ukupno 11 ruta duljine 660 kilometara, ravnomjerno raspoređenih diljem Županije. No, kako su se te rute uslijed pružanja po cestama s velikim intenzitetom motornog prometa pokazale nepogodnim za turističko korištenje, oznake za njih i njihovi opisi na mrežnim stranicama većim su dijelom uklonjeni. Umjesto tih ruta Turistička zajednica Županije, zadnjih je godina počela trasirati i označavati nove rute, kojih je trenutno oko trideset, duge su ukupno oko 700 kilometara, a prostiru se uglavnom u sjeverozapadnom dijelu Županije u širem području Ozlja, Duge Rese i Karlovca. Dio ruta u području općina Krašić i Žumberak, ulazi i u prostor Zagrebačke županije.

Uz rute koje uređuje Turistička zajednica Županije, samostalno su rute uredile i TZ općine Rakovica te TZ gradova Slunja i Ogulina. TZ općine Rakovica samostalno je trasirala i označila četiri rute duge ukupno 102 kilometra, TZ grada Slunja ukupno sedam ruta dugih 165 kilometara, a TZ grada Ogulina dvije rute ukupne duljine 37 kilometara. S trasiranjem i označavanjem biciklističkih ruta samostalno su započele i općine Vojnić i Josipdol, a u tijeku je označavanje još oko 700 kilometara ruta koje bi

trebale pokriti preostale istočne i jugozapadne dijelove Županije. Većina lokalnih ruta kružnog je tipa, s time da su rute označene 2008. godine u prosjeku bile duge pedesetak kilometara, dok su nove rute koje je trasirala TZ Karlovačke županije u prosjeku duge nešto više od trideset kilometara, a rute na području Slunja, Rakovice i Ogulina oko 20 kilometara. No, i među novim rutama ima ih nekoliko duljih od 40 kilometara, ali i onih kraćih od deset kilometara.

Nove rute su uglavnom slikovite i bolje trasirane od starijih ruta jer izbjegavaju ceste s intenzivnim motornim prometom i označene su na sličan način kao i stare rute (slika 3.2.), ali su i vrlo gusto raspoređene tako da pokrivaju znatan dio asfaltirane cestovne mreže pojedinih područja sa izuzetkom najprometnijih cesta i slijepih odvojaka do manje značajnih naselja. Mnogo ruta, posebice u području Slunja i Rakovice, pruža se po makadamskim cestama, često i onima s dosta nekvalitetnom podlogom pogodnom isključivo za korištenje brdskih bicikala te po cestama s vrlo strmim nagibima. Značajan broj ruta na području Rakovice i Slunja međusobno se preklapa, pri čemu svih sedam ruta na području grada Slunja ima polaznu i završnu točku u samom Slunju.

Slika 3.1. Primjer starog biciklističkog putokaza kod Ogulina

Slika 3.2. Primjer nove biciklističke oznake kod Netrećica

Način signalizacije sličan je načinu označavanja iz 2008. godine i uključuje male plave oznake sa oznakom R i brojem rute, bez navođenja imena ruta i udaljenosti do najbližih naselja. Iznimka su samo lokalne rute u općini Josipdol označene crvenim oznakama koje sadrže nazive naselja do kojih vode. U Županiji još uvijek ima i biciklističkih putokaza postavljenih na rutama trasiranim 2008. godine. No, u promidžbenim materijalima i na mrežnim stranicama trenutno se mogu naći samo rute u području grada Slunja i općine Rakovica, koje sadrže opise s visinskim profilima i karte, ali ne i GPX tragove, dok se rute na području Ogulina nalaze u okviru aplikacije za mobitele Vision One. Označene biciklističke rute u Karlovačkoj županiji prikazane su na slici 3.3., s time da zbog nepostojanja podataka nisu na kartu ucrtane rute u općini Josipdol, kao i na terenu još uvijek djelomično prisutne oznake za rute uređene 2008. godine.

Za razliku od mreže ruta koja je vrlo gusta, prateća cikloturistička infrastruktura u Karlovačkoj županiji i uređenost ruta nisu na razini razvijenih turističkih destinacija u Europi pa ni mnogih dijelova kontinentalne Hrvatske. Uređenih biciklističkih staza uz

javne ceste i označenih traka na kolnicima javnih cesta u Županiji gotovo da nema, nešto se više može naći tek zajedničkih pješačko-biciklističkih površina odvojenih horizontalnom signalizacijom, i to uglavnom u gradu Karlovcu. Dodatni je problem i to što je većina postojećih pločnika u Županiji preuska da bi se mogla koristiti i za prometovanje bicikala.

Smještajni i ugostiteljski sadržaji pogodni za cikloturiste usto se većim dijelom odnose na grad Karlovac i njegovu bližu okolicu te na najjužnije dijelove Županije u kontaktnoj zoni s Nacionalnim parkom Plitvička jezera. U ostalim dijelovima Županije takvih je sadržaja vrlo malo, a u nekim dijelovima nema čak niti najjednostavnijih ugostiteljskih objekata pa ni trgovina. Grad Karlovac ističe se i postojanjem sustava javnih bicikala 'Nextbike Karlovac' te s većim brojem biciklističkih servisa, koji osim u Karlovcu postoje još samo u Ogulinu i Dugoj Resi kao dva preostala veća grada u Županiji. Karlovac, Ogulin i Duga Resa ujedno su i jedina tri naselja u Županiji koja donekle imaju značajnu domaću cikloturističku potražnju, dok u svim ostalim dijelovima Županije razvoj sadržaja namijenjenih biciklistima gotovo isključivo ovisi o (ciklo)turističkoj potražnji, koja je u većoj mjeri prisutna u općini Rakovica te u području Slunj/Rastoke.⁶

Iz navedenog se može zaključiti da je, po pitanju uređenosti cikloturističke prometne infrastrukture, stanje u Županiji vrlo slabo, jedino je mnogo novotrasiranih i označenih lokalnih ruta. Većina je tih ruta vrlo atraktivna za vožnju i pogodna za turističko korištenje zahvaljujući trasiranju po prometnicama s vrlo niskim intenzitetom motornog prometa po slikovitom krajoliku. No, zbog slabe naseljenosti većina ruta ne raspolaže gotovo nikakvim pratećim sadržajima, čak ni biciklističkim odmorištima ili vidikovcima izvan naselja, a mnogo njih prolazi makadamskim cestama s nekvalitetnom podlogom i šumskim cestama pogodnim samo za brdske bicikle. Postoji i problem otežanog stvaranja kontinuiranih duljih atraktivnih biciklističkih ruta zbog pružanja vrlo prometnih cesta na potencijalnim rutama bez mogućnosti prihvatljivih alternativa uslijed teškog terena i nepostojanja kvalitetnih cesta.

Usprkos obilja pogodnog šumovitog i gorovitog terena i očuvane prirode ponuda za korisnike brdskih bicikala dosta je slaba, jer u Županiji nema označenih, niti posebno uređenih downhill (spust) niti cross-country (XC) staza, osim priručno kod Dubovca u Karlovcu za potrebe organizacije utrka. I među označenim rutama koje se nude u turističkim brošurama i na internetskim stranicama Županije nema ruta namijenjenih primarno brdskim biciklistima, osim ukoliko se u njih ne računaju dijelovi ruta na jugu Županije koji dijelom koriste postojeću mrežu šumskih cesta i slabije održavanih makadamskih cesta. Jači razvoj brdskog biciklizma otežava, prethodno spomenuta, rijetka naseljenost Županije i nedostatak većih naselja, jer dovoljno veliku domaću potražnju koja je nužna radi održavanja infrastrukture za brdski biciklizam imaju samo Karlovac, Ogulin i Duga Resa.

⁶ Prema Popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine naselje Karlovac imalo je 46.833 stanovnika, Ogulin 8.216 i Duga Resa 6.011 stanovnika, a više od 2.000 stanovnika u cijeloj Karlovačkoj županiji još samo općinsko središte Draganić, nastalo spajanjem 14 manjih naselja 2001. godine. Između 1.000 i 2.000 stanovnika imala su preostala dva naselja koja se odnose na gradove Slunj i Ozalj te Oštarije kod Ogulina, Plaški i Vojnić, dok od ostalih 640 naselja nijedno nije imalo više od 1.000 stanovnika.

Slika 3.3

KARTA PROMETNE MREŽE I POSTOJEĆIH OZNAČENIH CIKLOTURISTIČKIH RUTA KARLOVAČKE ŽUPANIJE

Tumač simbola

—	državne ceste
—	županijske ceste
D-28	oznaka državne ceste
2143	oznaka županijske ceste
---	željeznička pruga
■■■■■	županijska granica
▲	glavni vrhovi
—	glavne rijeke
—	ribnjaci
●	gradovi
○	općinska središta
●	ostala važnija mjesta
—	postojeće označene cikloturističke rute (nove)

3.2. CIKLOTURISTIČKE KARTE I DRUGI PROMOCIJSKI MATERIJALI I ALATI

Tiskani promocijski materijali

Karlovačka županija raspolaže vizualno atraktivnom turističkom kartom u mjerilu 1:170.000, na kojoj su uz osnovne sadržaje označene i granice gradova i općina, glavne prirodne i kulturno-povijesne znamenitosti te smještajni kapaciteti, ali ne i biciklističke rute. No, zbog sitnog mjerila karta pruža manje informacija i od standardnih auto karata, posebice uzme li se u obzir da su označene samo odabrane ceste i da se iz karte ne može iščitati radi li se o asfaltiranim ili makadamskim cestama. Iz oznaka za ceste očito je i da podloga karte više od deset godina nije ažurirana, a ima i dosta netočnih podataka - npr. vrlo prometna cesta D-1 Karlovac - Jastrebarsko, označena je kao županijska cesta, dok je oznakom za važniju državnu cestu označena veza od Jasenka prema Mrkoplju, iako se radi o slabo održavanoj makadamskoj cesti kroz šumu.

Za potrebe cikloturista izrađen je poseban kartografsko-informativni materijal 'Cycling adventure' za područje Karlovca i Duge Rese u posebnom formatu (18x12) u obliku male knjižice sa spiralnim uvezom po uzoru na slične materijale namijenjene cikloturistima u razvijenim zemljama, s time da se na sličan način planiraju pokriti i preostali dijelovi Županije. Materijal sadrži kvalitetne opise ruta na tri jezika (hrvatski, engleski i njemački) s visinskim profilima, korišten je *OpenStreetMap contributors*, ali su karte u njemu izrađene stilizirano s krajnje ograničenim sadržajima i bez izohipsa, tako da usprkos razmjerno krupnog mjerila od 1:30.000 nisu osobito pogodne za uporabu.

Kartografske materijale namijenjene cikloturistima s popratnim podacima imaju i grad Slunj i općina Rakovica, a grad Ogulin samo kartu. U materijalima Slunja i Rakovice također su opisane rute s visinskim profilima, a postoje i jednostavni kartografski prikazi u mjerilu 1:50.000 odnosno 1:75.000 sa označenim rutama. Obje su karte stilizirane, s time da karta za grad Slunj sadrži samo prikaz ruta, osnovne prometne mreže i glavnih naselja, a karta općine Rakovica također i atrakcije i turističke sadržaje. Dvije rute na području Ogulina prikazane su samo na karti bez opisa i drugih podataka, ali se radi o kartografski najkvalitetnijem materijalu na kojem su osim samih ruta vidljive i ostale prometnice, nagibi te izgrađene i šumske površine. No, karta nema naznačeno mjerilo i trenutno nije dostupna na mrežnim stranicama TZ grada Ogulina.

Uzme li se u obzir da je u tijeku označavanje brojnih novih ruta, nakon njihovog dovršenja bilo bi preporučljivo izraditi nove kartografske materijale s kvalitetnim i ažuriranim podlogama, s **kartom cijele Županije po mogućnosti u mjerilu 1:100.000** s naznačenim novim rutama državnog značaja i županijskom rutom. Za prikaz i ostalih lokalnih ruta preporučuje se izrada **posebnih manjih karata u mjerilu 1:50.000**, a po mogućnosti i krupnijem, te s kvalitetnim topografskim podlogama po uzoru na Zagrebačku županiju.

Osim na kartama, cikloturizam je obrađen i u imidž brošuri 'Lika-Karlovac Festival bajke'. Riječ je o kvalitetnom imidž materijalu koji obrađuje cjelokupnu ponudu Like i

Karlovačka s naglaskom na imidž fotografije, kraće opise i isticanje posebitosti ovog područja. Na dvije stranice prikazan je biciklizam i rafting te se ističe 700 kilometara županijskih cikloturističkih ruta i brojni smještajni 'Bike&Bed' objekti. Cikloturizam se promovira i u najnovijem imidž-info materijalu tj. vodiču Karlovačke županije, izdanom ove godine. Uz lijepe imidž fotografije cikloturizma i kratkih općih teksta, u kojem se opisuje Županija, daju se informacije o mogućnostima najma i servisiranja bicikla. Nadalje, posebno se promoviraju dvije rute 'Putevima kneza Frankopana' te 'Uz sedrene slapove' s informacijama o duljini, podlozi, visinskom profilu, tipu biciklističke rute. Detaljnije informacije za spomenute staze, preuzimaju se putem QR koda u brošuri.

Web portali i mobilne aplikacije

Turistička zajednice Karlovačke županije na mrežnim stranicama www.tzk.hr promovira turističku ponudu Županije. Stranica je sadržajno jednostavno podijeljena u četiri glavna izbornika: 'Otkrijte Karlovačku županiju', 'Što raditi/vidjeti', 'Gdje jesti' i 'Gdje odsjesti'. Cikloturizam se, kao turistički proizvod, promovira u izborniku 'Što raditi/Vidjeti' u podizborniku 'Aktivni odmor' u okviru kojeg su nabrojane sve mogućnosti aktivnog odmora, s time da je cikloturizam istaknut kao prvi proizvod na listi. Od informacija ovdje se daje opisni/promotivni tekst o cikloturizmu, osnovni podaci o dužini cikloturističkih ruta te kontakt podaci o ponuđačima usluga iznajmljivanja bicikala i servisa za bicikle. Ove osnovne tekstualne informacije ne prate i fotografije cikloturizma pa bi u daljnjem unapređenju stranice valjalo dodati i nekoliko fotografija koje bi pratile ovaj tekst. Donedavno je postojala posebna mrežna stranica za cikloturizam www.cikloturizam.tzkz.hr koja više nije u funkciji zbog promjena mreže ruta i inovacije proizvoda pa je trenutno u izradi nova, ažurna mrežna stranica za cikloturizam (<https://cyclingadventure.net/>). Mobilnih aplikacija za cikloturiste, za sada, nema.

3.3. OBILJEŽJA CIKLOTURISTIČKE PONUDE

Smještajna ponuda

Karlovačka županija je, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u 2016. godini raspolagala s ukupno 11.967 stalnih postelja u kojima je ostvareno ukupno 278.965 dolazaka i 466.432 noćenja. S oko 90 % udjela u strukturi noćenja dominiraju strani turisti. Zanimljivo je primijetiti da se glavnina kapaciteta nalazi u gradu Slunju i općini Rakovici (80 % ukupnih smještajnih kapaciteta Županije) što je posljedica intenzivnijeg razvoja posljednjih godina vezano uz atraktivnost Rastoka i NP Plitvičkih jezera i veliki rast potražnje za ovim atrakcijama.

Kad je riječ o specijaliziranoj smještajnoj ponudi za bicikliste Karlovačka županija raspolaže s oko pedesetak takvih smještajnih objekata. Najviše ih je u Rakovici (14),

Petrovoj Gori (10) te Dugoj Resi (9). Riječ je o objektima koji su zadovoljili uvjete prije desetak godina kada je certificiranje provodila Udruga 'Moj bicikl'. Međutim, kako se od tada nije provodio monitoring, i Udruga je ove godine prestala s radom, bit će potrebno provesti mjeru certificiranja tj. označavanja marke kvalitete kako bi se podigla prepoznatljivost objekata i cjelokupna kvaliteta cikloturističkog proizvoda.

U Karlovcu je cikloturistima na raspolaganju Hotel Korana - Srakovčić (4*) koji je član grupe 'Adria Bike Hotela'. Hoteli ujedineni u ovu licencu pružaju visoki standard za biciklistički odmor te svojim gostima pružaju niz usluga (najam GPS uređaja, najam biciklističkog vodiča, energetske napitke i pločice u hotelu i sl.). Hotel na svojim mrežnim stranicama promovira šest (s ukupno 254 km) ruta te ima tiskanu brošuru samo za cikloturiste u kojoj prezentira rute, hotel i atrakcije.

Ugostiteljstvo

Karlovačka županija ima bogatu ugostiteljsku ponudu koju krasi tradicija i niz kvalitetnih ugostiteljskih objekata s ponudom tradicionalne hrane što pridonosi kvaliteti cjelokupnog cikloturističkog proizvoda. Posebno je zanimljiva ponuda slatkovodnih riba i tradicionalnog ričeta kao i brojni restorani smješteni uz rijeke. Posebno certificiranih objekata s gastro ponudom za cikloturiste za sada nema iako bi bilo potrebno razmisliti i o nadogradnji ponude za ovaj segment što bi uvelike podiglo privlačnost ovog kraja za cikloturiste i općenito kvalitetu destinacijskog lanca vrijednosti za cikloturističku ponudu.

Izleti

Na području Karlovačke županije posluje oko 20-ak turističkih agencija. Dio njih je orijentiran na ponudu aktivnog odmora, ali uglavnom s naglaskom na rafting. Kad je riječ o ponudi biciklističkih tura pojedine agencije nude primjerice jednodnevne izlete s ponudom obilaska Baračevih špilja kao i višednevne biciklističke rute (8 dana) koje onda uključuju i područje Karlovačke županije (npr. biciklističke ture nacionalnim parkovima). Ponudu paketa nude i pojedini smještajni objekti. Tako, primjerice, hotel Korana-Srakovčić, Karlovac nudi paket '4 rijeke 1 grad' (7 noći), hotel Degenija, Rakovica dnevne ture u Plitvičkim jezerima ('Plitvice Valleys Bike Tour').

S obzirom da je cikloturizam jedan od ključnih turističkih proizvoda ove Županije koja raspolaže iznimnim prirodnim potencijalom za daljnje jačanje ovog proizvoda i podizanje njegove prepoznatljivosti bit će potrebno širiti paletu ponude izleta. Zato je važno poticati receptivne putničke agencije na aktivnije osmišljavanje ponude biciklističkih paketa na domaćem i međunarodnom tržištu, posebno na tržištu Zagreba kojem je Karlovačka županija blizu i dostupna za jednodnevne izlete ili kao vikend destinacija za vožnju biciklom. Ono što valja dodatno naglasiti je povezanost Karlovca vlakom pa bi se i na ovoj mogućnosti mogla razviti ponuda cikloturističkih izleta.

Vodiči

Vođenje i/ili praćenje grupe cikloturista na terenu važan je dio cikloturističkog proizvoda i zahtjeva iznimnu odgovornost i obvezu, odnosno, predanost poslu. Stručan, znalački potkovan i vješt biciklistički vodič i/ili pratitelj uvelike će pridonijeti prenošenju osjećaja nezaboravnog doživljaja sa biciklističke ture. Cikloturistički pratitelji i/ili vodiči važna su karika u predstavljanju cjelovitog cikloturističkog potencijala određenog prostora kao integralnog turističkog proizvoda, a od izuzetnog je značaja njihovo stručno osposobljavanje kroz posebne edukacije radi stjecanja posebnih znanja i vještina, uz već očekivano prethodno biciklističko iskustvo.

Za sada Pravilnik o stručnom ispitu za turističke vodiče i ispitnom programu za turističke pratitelje (NN br. 50/2008) u dijelu općeg i posebnog dijela stručnog ispita ne propisuje niti obrađuje ispitnu materiju koja se odnosi na posebne oblike turizma, pa tako ni cikloturizam. Zakon o pružanju usluga u turizmu (NN br. 68/07, 88/10, 30/14, 89/14 i 152/14), čl. 56, točke 1. i 6., propisuje da turističke usluge koje uključuju sportsko-rekreativne ili pustolovne aktivnosti pri pružanju tih usluga moraju imati stručno osposobljene osobe te da ministar turizma, uz suglasnost ministra nadležnog za obrazovanje i/ili sport, može propisati uvjete za pružanje takvih aktivnosti, tehničke uvjete sredstava kojima se pružaju te način i program stručnog osposobljavanja osoba koje pružaju takve usluge. Pravilnik za stručno osposobljavanje cikloturističkih ili biciklističkih vodiča ne postoji.

IRTA - Istarska razvojna turistička agencija, u suradnji sa sustavom turističkih zajednica županija, organizirala je najveći broj tečajeva za stručno osposobljavanje biciklističkih (bike) vodiča u trajanju od 2-5 dana, te izdavala Uvjerenje o položenom stručnom osposobljavanju kao uvjet za izdavanje licence biciklističkog vodiča pri Hrvatskom biciklističkom savezu. Programska i sadržajna koncepcija programa osposobljavanja i nastavnih predmeta preuzeta je iz primjera dobre prakse susjedne Italije i drugih zemalja u okruženju. U Karlovačkoj županiji održani su tečajevi te je osposobljeno dvanaest licenciranih vodiča.

Koordinacijsko tijelo za razvoj cikloturizma pri Ministarstvu turizma, čiji su članovi i predstavnici Hrvatskog biciklističkog saveza, planira inicirati uređivanje ovog tipa stručnih osposobljavanja biciklističkih vodiča na nacionalnoj i županijskoj razini, kako bi ubuduće bilo dostupnije svima koji ga imaju potrebu organizirati. Vezano uz daljnje potrebe za specijaliziranim vodičima/pratiteljima za cikloturizam u Karlovačkoj županiji preporuka je javiti se Koordinacijskom tijelu za razvoj cikloturizma u Ministarstvu turizma i iskazati interes za 'Edukacije biciklističkih vodiča/ pratitelja'.

Biciklistička odmorišta

Biciklistička odmorišta važan su dio cikloturističkih ruta, odnosno, destinacijske ponude. Radi se o uređenim mjestima koja se obično sastoje od stalaka za bicikle, nekoliko klupa za odmor i stola, koša za smeće, nadstrešnice i info-panoa s informacijama o mreži biciklističkih ruta područja/županije, a dobrodošli su i alati za popravak bicikla i dostupnost pitke vode. U Hrvatskoj su razmjerno rijetka odmorišta

uglavnom jednostavna kao na slikama 3.4., 3.5., iako bi, kad god je to moguće, trebalo izgraditi i nadstrešnice radi mogućnosti odmora biciklista u uvjetima žege ili kiše i drugih padalina (kao na slikama 3.6. i 3.7.).

Slika 3.4. Odmorište Novaki Lipnički u općini Ribnik

Slika 3.5. Primjer odmorišta u Vukovaru, Adica

Slika 3.6. Primjer odmorišta u Noskovačkoj kod hostela 'Dravska priča'

Slika 3.7. Primjer odmorišta u Pitomači kod mosta i skele za Križnicu

Posebno uređenih odmorišta za bicikliste u Karlovačkoj županiji za sada nema, iako postoje dva odmorišta koja mogu poslužiti i cikloturistima (Kamanje i Poučna staza Kozjača/Karlovac). Postoje određeni planovi i ideje za odmorišta koja bi sadržavala ponudu pitke vode, vidikovce, interpretaciju i druge sadržaje i koji bi se nalazili uz glavne rute za koje se planiraju prijave za sredstva iz fondova Europske Unije.

3.4. PRATEĆE USLUGE ZA CIKLOTURISTE

Za razvoj cikloturizma važno je osigurati sve potrebne prateće usluge koje pridonose pozicioniranju neke regije kao cikloturističke destinacije. Za to su posebno važne usluge najma bicikla (rent-a-bikea), sustava javnih bicikala (bike-share sustavi), biciklistički servisi i punionice za sve popularnije električne ('E') bicikle.

Najam bicikala (Rent-a-bike)

Najam bicikala u Karlovačkoj županiji moguć je na pet lokacija i to u Ribniku (Integralni hotel i kamp Srce prirode), Karlovcu (Hotel Korana-Srakovčić), Dugoj Resi (Kamp Slapić), Ogulinu (jezero Sabljaci) te u Rakovici (Hotel Degenija).

Slika 3.8. Najam bicikla (Kamp Slapić)

Sustavi javnih bicikala (Next-bike)

U Karlovcu postoji automatizirani sustav javnih bicikala Nextbike. Bicikli se mogu unajmiti na tri lokacije u gradu. Svaki dan omogućeno je 30 minuta besplatne vožnje. Nextbike karte turisti mogu dobiti na recepcijama hostela, hotela i privatnih iznajmljivača. Ovakav sustav javnih bicikala zanimljiv je i turistima jer destinaciju mogu doživjeti na nov i 'pomalo drugačiji' način te postaje sve popularniji. Zbog toga bi, u budućnosti, valjalo razmisliti o proširenju ove ponude i na neke druge sredine kao npr. Dugu Resu i Ogulin.

Slika 3.9. Next-bike sustav najma bicikala u Karlovcu

Biciklistički servisi

Servisi za bicikle na raspolaganju su u gradu Karlovcu, Dugoj Resi i u Ogulinu. U Karlovcu postoje četiri servisa za bicikle. S obzirom na planirani razvoj cikloturizma

svakako će trebati unaprijediti mrežu biciklističkih servisa posebno zbog činjenice da se radi o relativno velikom prostoru i velikoj mreži cikloturističkih ruta, pa bi ova usluga trebala biti dostupnija cikloturistima koji obilaze dijelove Županije udaljenije od ovih većih centara.

Punionice za električne bicikle ('E' bike)

Trenutno u Karlovačkoj županiji ne postoje punionice za e-bicikle. Međutim, s obzirom na značenje cikloturizma u ukupnoj ponudi Županije i rast popularnosti e-bicikala, svakako će trebati osigurati mrežu ovakvih punionica. Za sada je potražnja za e-biciklima u Hrvatskoj još relativno mala (u pojedinim kontinentalnim županijama postoje do najviše desetak takvih punionica) ali zemlje u okruženju već značajnije razvijaju ovu uslugu. Primjerice, u Štajerskoj oko 25 % smještajnih objekata ima punjače za e-bicikle, oko 30-ak objekata koji nude najam e-bicikala, te se nude posebne ture za e-bicikliste.

Prijevoz bicikala putničkim vlakovima

Za cikloturizam Karlovačke županije važna je usluga HŽ Putničkog prijevoza koji nudi mogućnost prijevoza bicikala. Riječ je mogućnosti prijevoza bicikla u vlakovima poput prtljage (bicikli su sklopljeni i upakirani kao osobna prtljaga te se mogu smjestiti u putnički odjeljak ili prostor za prtljagu) ili u posebnom vagonu s prostorom za smještaj bicikala (10 bicikala). Riječ je o vlakovima koji prometuju od Zagreba prema Karlovcu, Dugoj Resi, Ogulinu, Moravicama, Rijeci te od Zagreba prema Ogulinu-Kninu i Splitu. Oko polovice vlakova nudi uslugu prijevoza bicikla u posebnim vagonima. Za više informacija o mogućnostima prijevoza bicikala na vlakovima HŽPP: www.hzpp.hr/prijevoz-bicikala.

3.5. CIKLOTURIZAM U POSTOJEĆIM PLANSKIM DOKUMENTIMA

Kod planiranja razvoja cikloturizma u obzir valja uzeti sve druge planske dokumente koji se tiču turističkog, ali i gospodarskih, tehnoloških, društvenih i drugih aspekata razvoja.

Turistički Master plan za Karlovačku i Ličko-senjsku županiju

Riječ je o dokumentu iz 2008. godine koju je izradila tvrtka ADE s.a. u suradnji s Grontmij/Carl Bro iz Danske uz pomoć Europske komisije. Nakon toga za područje Karlovačke županije nije više izrađena strategija koja bi se bavila turističkim razvojem.

U samoj analizi stanja, cikloturizam je za područje ovih dviju županija promatran u grupi proizvoda 'Aktivnosti u prirodi i aktivnosti na bazi prirode'. Ocjenjen kao dobro etabliran i privlačan za 'domaće' i 'inozemno' biciklističko tržište, dobro organiziran i

kvalitetno promoviran. Također je zaključeno kako je za korištenje potencijala ovog proizvoda važno cijelo područje pozicionirati kao atraktivnu turističku regiju.

Ocjenjeno je da cikloturizam ima vrlo visoki potencijal u cijelom projektnom području, da ga treba snažnije promovirati na internetskim portalima i tiskanim promocijskim materijalima, te proširiti s uključivanjem kraćih i manje napornih tura za rekreativce. Usto, treba unaprijediti usluge duž puta, osigurati najam bicikla, kao i profilirana biciklistička natjecanja kako bi se privukli pasionirani biciklisti te olakšala dostupnost informacijama regionalnim posjetiteljima. Posebno su izdvojene lokacije: Jaškovo, Draganić-Ozalj, Ozalj-Vivodina, Žakanje, Netretić (klaster Karlovac); Tounj, Modruš, Bjelolasica-Vrelo (klaster Ogulin) te Saborsko-Rakovica, Slunj-Cetingrad (klaster Slunj). Plan razvoja pješačkih i unapređenje biciklističkih ruta na području Karlovačke i Ličko-senjske županije naveden je kao jedan od deset prioriteta projekata za razvoj turizma na ovom području.

Županijska razvojna strategija Karlovačke županije 2011. - 2013.

U analizi turizma koja je obuhvaćena ovom strategijom navedeno je kako Karlovačka županija ostvaruje dobre rezultate u odnosu na druge kontinentalne županije, ali da ne zadovoljava dužina boravka turista (1,67 dana) te je istaknuta potreba privlačenja većeg broja tranzitnih gostiju. Također je istaknut problem nedostatnih smještajnih kapaciteta te dodatne turističke ponude koji bi unaprijedili postojeći turistički sektor te manjak kvalitetnih turističkih kadrova i nedovoljno afirmiran i kvalitetan sustav destinacijskog menadžmenta.

Vizija Karlovačke županije definirana ovim projektom glasi „Županija razvijene poduzetničke klime i gospodarstva, kvalitetnih ljudskih resursa, održivog razvoja i kvalitetnog življenja“. Za ostvarenja vizije navode se četiri strateška cilja. Strateški cilj 2. 'Konkurentno gospodarstvo, razvoj poljoprivrede, turizma i infrastrukture' u svom prioritetu 'Unapređenje turističke ponude' nabroja: razvoj selektivnih oblika turizma, poboljšanje postojećih i osmišljavanje novih turističkih proizvoda, komuniciranje imidža i prodor na emitivna tržišta, prodaja turističkih usluga te unapređenje destinacijskog menadžmenta i informacijskog sustava.

Prostorni plan Karlovačke županije

Prostorni plan Karlovačke županije datira iz 2001. godine, a 2008. godine donesene su njegove izmjene i dopune. Izradio ga je Županijski zavod za prostorno planiranje Karlovačke županije. U Prostornom planu, vezano uz turizam, konstatirano je da je prostor Županije kontaktna zona kontinentalnog i gorsko-planinskog turističkog prostora, što čini njegovu atraktivnost. Navodi se da postoji izraziti nerazmjer između bogate resursne osnove i slabe turističke ponude te da će se Županija razvijati sukladno turističkoj strategiji Hrvatske.

U Prostornom planu izdvojene su tri turističke mikroregije za koje se smatralo da ih treba valorizirati. To su: Pokupska (Karlovačka), Ogulinska i Kordunsko-plitvička. Pokupsku turističku mikroregiju, među ostalim, obilježava mnoštvo riječnih tokova,

stare gradine Dubovac, Karlovačka zvijezda, vinorodni krajevi Ozlja. Naglasak je na razvoju turizma uz četiri rijeke, izletničkom turizmu, turizmu na seljačkim domaćinstvima i razvoju vinskih turističkih cesta, tranzitnom turizmu te gradsko-poslovnim turizmu. Ogulinska turistička mikroregija obuhvaća područje Ogulina, Općina Josipdol i Tounj. Veliki je naglasak ovog područja bio na razvoju turizma uz kompleks Bjelolasice, koji, nažalost, više nije u funkciji. Osim zimskog turizma, potencijal se ovog područja vidio i u razvoju škola u prirodi, planinarstvu, speleologiji. Treća, Kordunsko-plitvička turistička mikroregija obuhvaća područje grada Slunja te općine Rakovicu, Cetingrad, Saborsko i Plaški. Navodi se kako ova regija nema neku 'veću' turističku atrakciju, ali da je njena prednost u tome što predstavlja ulaz u Nacionalni park 'Plitvička jezera'. Na ovom se prostoru, kao prednost, vidjela mogućnost razvoja tranzitnog turizma, smještajnih i ugostiteljskih objekata s lokalnom gastronomijom što bi bilo komplementarno s potencijalima Parka. Također je naglasak stavljen i na valorizaciju Rastoka. Budući da se radi o duljem vremenskom razmaku od kada je pisan ovaj Plan vidljivo je kako je razvoj u određenim dijelovima upravo i pratio nalaze Prostornog plana.

Studija razvoja cikloturizma na području Grada Ogulina

Studiju razvoja cikloturizma na području Grada Ogulina izradila je tvrtka Cikloturizam d.o.o. za naručitelja Turističku zajednicu Grada Ogulina, 2013. godine. Studija sadrži SWOT analizu, postojeće stanje s prijedlozima unapređenja te plan razvoja cikloturizma na ovom području. U SWOT analizi kao glavne su prednosti istaknute internacionalnost, turistički razvoj te postojeći prostorni planovi dok su kao slabosti istaknuti razvoj na državnoj razini, birokratiziranost i opsežna administracija, nedefinirani pravilnici te rasplinuti cilj. U postojećem stanju analizirano je šire područje Ogulina, analizirane su lokalne rute, 'Ruta Dobra' i 'Ruta Sabljaci', županijske rute te državna ruta koja prolazi kroz područje grada Ogulina. Dalje, posebno se analiziraju parkirališta za bicikle, signalizacija/prometni znakovi te prioritetne javne ceste za izgradnju infrastrukture. Sve analize popraćene su kartografskim prikazom i fotografijama. Dalje, u samom planu razvoja cikloturizma polazi se od implementacije biciklističke infrastrukture u prometnu infrastrukturu pri čemu se posebno obrađuju info ploče - odmorišta za koja je predviđeno jedanaest pozicija. Svaka pozicija prikazuje se detaljno na karti te slikovnim prikazom. Planira se provedba Bike&Bed certificiranja (na području su četiri certificirana objekta) te uvođenje različitih biciklističkih usluga (servisi, trgovine, ponuda agencija). Na kraju studije je prilog koji obuhvaća popis korištenih izvora te kartu cikloturističkih ruta Grada Ogulina.

3.6. SURADNJA DIONIKA CIKLOTURIZMA U ŽUPANIJI

Imajući u vidu mnoštvo vrlo različitih dionika, uspješna implementacija Operativnog plana razvoja cikloturizma Karlovačke županije neće biti moguća bez njihove

kvalitetne suradnje. To je osobito važno kada je riječ o intervencijama u prostoru na planiranju, razvoju i održavanju cikloturističke infrastrukture i signalizacije, te drugih sadržaja namijenjenih cikloturistima. Naime, usprkos deklarativnom opredjeljenju društva u cjelini i turističkog sektora za razvoj biciklističke infrastrukture, u praksi su još uvijek prisutni veliki otpori, a posebno je problematična nezainteresiranost lokalne zajednice vezano uz financiranje izgradnje biciklističke infrastrukture, u prvom redu posebnih biciklističkih staza uz javne ceste i traka na kolnicima javnih cesta. Nezainteresiranost je prisutna i kada je riječ o pitanju asfaltiranja lokalnih i nerazvrstanih cesta i ostalih puteva iznimno važnih za promet biciklista, iako, prema članku 5. odredbi Zakona o sigurnosti prometa na cestama, odgovornost za uređenje biciklističkog prometa imaju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, uz prethodnu suglasnost ministarstva nadležnog za unutarnje poslove.

Osim na razini Županije, nužno je voditi računa i o dionicima na državnoj razini. Među njima se kao dva ključna ističu **Ministarstvo turizma** kao nositelj izrade operativnih planova razvoja cikloturizma za kontinentalne županije i osnivač Koordinacijskog tijela za razvoj cikloturizma (u ožujku 2016. godine) te **Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture** kao tijelo nadležno za planiranje izgradnje nacionalne mreže biciklističkih ruta i donošenje zakona i pravilnika koji se odnose na biciklistički promet, pa tako i na cikloturizam. Vezano uz djelovanje ova dva ministarstva kao važni dionici pojavljuju se i **Hrvatska turistička zajednica** kao krovna organizacija bitna za promociju cikloturizma na nacionalnoj i međunarodnoj razini, javno poduzeće **‘Hrvatske ceste’** s osnovanom Grupom za biciklistički promet i infrastrukturu pri Sektoru za razvoj i strateško planiranje kao tijelo nadležno za biciklističke rute državnog značenja i izgradnju infrastrukture u koridorima državnih cesta, a u manjoj mjeri i **‘Hrvatske željeznice’** vezano uz prijevoz biciklista i bicikala željeznicom.

Za reguliranje kretanja biciklista po javnim prometnicama veliku važnost ima i **Ministarstvo unutarnjih poslova** kao tijelo nadležno za sigurnost prometa i biciklističkog prometa na javnim cestama, a značajnu ulogu ima i **Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije** vezano uz financiranje projekata koji trebaju proizaći iz operativnih planova razvoja cikloturizma. Ne smije se zanemariti niti **Ministarstvo poljoprivrede** kao krovno tijelo nadležno za poljoprivredne i šumske površine, lov i prostore uz nasipe za zaštitu od poplava, na koje se odnosi značajan dio biciklističkih ruta, posebno onih namijenjenih brdskim biciklistima. Na Ministarstvo poljoprivrede su, kao također važni dionici, vezana i javna poduzeća **‘Hrvatske vode’** i **‘Hrvatske šume’**.

Na lokalnoj razini ključnu ulogu imaju dionici kojima je cikloturizam u osnovnom fokusu interesa, a to se, osim na samu **Županiju** kao korisnika bespovratnih sredstava i **regionalnu razvojnu agenciju** kao tijela koje bi trebalo pribaviti sredstva za ulaganja u razvoj cikloturizma, odnosi u prvom redu na biciklističke i cikloturističke organizacije i udruge, Županijsku upravu za ceste, sustav turističkih zajednica te jedinice lokalne samouprave. **Koordinacijsko tijelo za razvoj cikloturizma Hrvatske** i stručnjaci i županijski predstavnici okupljeni u istom, zajedno s biciklističkim udrugama ističu se

kao subjekti najpozvaniji za planiranje, kreiranje i provjeru kvalitete biciklističkih ruta, vođenje informacijske baze o rutama i podršku u izradi cikloturističkih karata.

Županijska uprava za ceste (ŽUC) ima osobitu ulogu zbog toga što se po županijskim i lokalnim cestama vodi većina biciklističkih ruta pa su te prometnice ključne za izgradnju biciklističke infrastrukture (traka na kolniku), a ŽUC i jedinice lokalne samouprave čine ključan faktor glede planiranja, ulaganja u izgradnju i održavanje cikloturističke infrastrukture. **Županijska turistička zajednica** ima ključnu ulogu prilikom organizacije cikloturističkih aktivnosti i promocije cikloturizma na razini cijele županije te kao koordinator djelovanja **lokalnih turističkih zajednica**. Značajnu ulogu imaju i **turističke agencije**, odnosno destinacijske menadžment kompanije koje se bave cikloturizmom, posebice sa aspekta privlačenja turističke potražnje te organizacije i podrške cikloturističkim događanjima.

Najvažniji od svih dionika je Županija, koja bi trebala koordinirati rad svih ostalih dionika, u koje, osim prethodno navedenih, spadaju i poduzetnici uključeni u razvoj cikloturizma. U njih, u prvom redu, spadaju subjekti koji se bave prihvatom cikloturista u smještajnim objektima, pružatelji ugostiteljskih, trgovačkih, informativnih i servisnih usluga za cikloturiste, ponuditelji nekih specifičnih usluga za cikloturiste kao što su najam bicikla ('rent-a-bike'), sustavi javnih bicikala ('bike share') i dr. Ne smije se zanemariti ni neke posebne dionike poput Hrvatske gorske službe spašavanja (HGSS) vezano uz sigurnost kretanja biciklista po šumskim i gorskim prostorima i izradu karata za aktivan odmor u prirodi, lovačka društva i privatne koncesionare lovišta Hrvatskih šuma kao korisnike šumskih resursa zanimljivih za prolazak cikloturista, itd.

Dodatna važnost Županije proizlazi i iz potrebe koordinacije rada jedinica lokalne samouprave, koje često mogu imati različite interese, kao i vezano uz suradnju sa susjednim županijama. Naime, cikloturističke rute prolaze kroz više općina i gradova pa i županija, a cikloturiste ne zanimaju administrativne granice županija pa ni cijelih država. Upravo je zbog toga Ministarstvo turizma kao inicijator i financijer izrade operativnih planova inzistiralo na dogovoru između ključnih dionika u destinaciji kao nezaobilaznom elementu Plana, odnosno na potpisu sporazuma o provedbi Plana od strane ključnih dionika.

4. SWOT ANALIZA

Osnovni cilj SWOT analize je objektivno sagledavanje svih relevantnih prednosti i slabosti Karlovačke županije kao cikloturističke destinacije, kao i sagledavanje prilika i prijetnji iz okruženja koje mogu utjecati na budući razvoj cikloturizma. Analiza je velikim dijelom temeljena na Akcijskom planu razvoja cikloturizma iz 2015. godine koji se odnosio na cijeli prostor Hrvatske, budući da je većina elemenata slična za većinu kontinentalnih županija.

U analizu su uneseni i brojni posebni elementi do kojih se došlo tijekom analize raznih dokumenata koji se odnose na problematiku cikloturizma u Karlovačkoj županiji, kroz razgovore s nadležnim osobama u Županiji i tijekom terenskog obilaska Županije. Važnu ulogu imale su i opservacije članova ekspertnog tima temeljene na iskustvu u radu na cikloturističkim projektima, kao i osobna iskustva autora kao cikloturista i člana Koordinacijskog tijela za razvoj cikloturizma Hrvatske pri Ministarstvu turizma osnovanog 2016. godine.

SWOT analiza utemeljena na ovakvim premisama čini osnovu za predlaganje konkretnih mjera potrebnih za razvijanje cikloturizma kao turističkog proizvoda, a tako i za planiranje njegovog razvoja na području Karlovačke županije. Ona je važna i kao podloga za formuliranje operativnih ciljeva i konkretnih mjera, a tako i za financiranje cikloturističke infrastrukture te poticanje razvoja pratećih poduzetničkih aktivnosti.

4.1. PREDNOSTI

Glavna prednost Karlovačke županije kada je riječ o razvoju cikloturizma je obilje raznolikih atraktivnih očuvanih krajolika i vrlo visoka razina očuvanosti prirode zahvaljujući brojnim zaštićenim prirodnim područjima i rijetkoj naseljenosti. Posebnu ulogu pritom ima mnoštvo slikovitih rijeka s njihovim dolinama i kanjonima, u prvom redu četiriju karlovačkih rijeka Kupe, Korane, Mrežnice i Dobre. Županiju krase i obilje očuvanih objekata tradicionalne ruralne arhitekture te brojni lijepi vidici na skoro svim rutama. Osobitost Županije je i obuhvat više specifičnih povijesnih mikroregija, od pitomog i znatnim dijelom ravničarskog Pokuplja, preko blago valovitog i krševitog Korduna do planinskih područja Gorskog kotara i kontaktnih rubnih dijelova Like i Žumberka. Kao i ostali dijelovi kontinentalne Hrvatske, i Karlovačka županija ima razmjerno ugodnu klimu u većem dijelu godine, osobito u proljeće i jesen kao godišnjim dobima pogodnim za intenzivnije bavljenje cikloturizmom.

Iako u Županiji nema posebno uređenih prometnica namijenjenih biciklistima, zbog mnoštva vrlo malih naselja postoji dosta lokalnih cesta sa izrazito niskim intenzitetom prometa pogodnih za kretanje biciklista, zbog čega je većina lokalnih ruta vrlo atraktivna i pošteđena od motornog prometa. Imajući u vidu činjenicu da cikloturisti preferiraju korištenje vlastitih bicikala, kao značajna prednost ističe se i blizina velikih potencijalnih tržišta, posebno obližnjeg Zagreba, kao i odlična opća prometna dostupnost zahvaljujući poziciji na glavnim poveznicama Zagreba i većeg dijela Srednje

Europe s Jadranom - autocesti A1 prema Dalmaciji i autocesti A6 prema Kvarneru i Istri.

Osim promidžbenog učinka, ulazak Hrvatske u Europsku uniju djelovao je poticajno i na uspostavljanje osnovne zakonske regulative vezane uz cikloturizam, koja čini osnovu za privlačenje sredstava iz EU fondova kao jednog od glavnih potencijalnih izvora za financiranje projekata vezanih uz cikloturizam. Treba svakako spomenuti i visoku razinu podrške javnog sektora u razvoju cikloturističke infrastrukture, posebice Ministarstva turizma, čemu je doprinio i opći porast važnosti biciklizma u Hrvatskoj.

PREDNOSTI
Raznoliki atraktivni očuvani krajolici i vrlo visoka razina očuvanosti prirode zahvaljujući brojnim zaštićenim prirodnim područjima i rijetkoj naseljenosti
Mnoštvo turističkih atrakcija na potencijalnim rutama, od riječnih dolina i blago brežuljkastih prostora do šumovitih i krševitih gora
Velik broj lokalnih cesta izrazito slabo opterećenih prometom motornih vozila pogodnih za vođenje cikloturističkih ruta
Povoljan prometni položaj blizu Zagreba i na glavnim vezama Zagreba i velikog dijela Srednje Europe s jadranskom obalom
Velik broj atraktivnih označenih lokalnih ruta
Uspostavljena osnovna zakonska regulativa vezana uz cikloturizam
Raspoloživost sredstava iz EU fondova za projekte vezane uz cikloturizam
Podrška javnog sektora u razvoju cikloturizma, osobito Ministarstva turizma
Izrazita pogodnost prostora Županije za razvoj cikloturizma
Mnoštvo raznovrsnih turističkih sadržaja na potencijalnim rutama, posebno u domeni avanturističkog turizma i ekoturizma (blizina NP 'Plitvička jezera')

Dodatnom zamahu razvoja cikloturizma u Karlovačkoj županiji doprinosi i potreba za širenjem turističkih aktivnosti na kontinentalni dio Hrvatske, zbog čega se povećao i poduzetnički interes za bavljenje različitim aktivnostima vezanim za cikloturizam. Tome u prilog idu i komplementarnost sa ostalim oblicima turizma u prostoru Županije, posebno s raznim oblicima pustolovnog (avanturističkog) turizma poput raftinga na brojnim rijekama, planinarenja, alpinizma, speleologije, ali i ruralnog, konjičkog i ribolovnog turizma. Specifičnu dodatnu prednost Karlovačkoj županiji za razvoj cikloturizma daje funkcija smještaja većine turista koji posjećuju najpoznatiji hrvatski nacionalni park 'Plitvička jezera', za koje cikloturizam može činiti izrazito poželjnu dodatnu aktivnost.

4.2. NEDOSTACI

Niska aktualna razina razvijenosti cikloturizma u Karlovačkoj županiji s obzirom na brojne prethodno navedene prednosti rezultat je velikog broja slabih točaka. One se najvećim dijelom odnose na cikloturističku infrastrukturu, odnosno mali broj izgrađenih biciklističkih staza i traka, osobito izvan naselja. Dodatne nepovoljne okolnosti za Županiju su što njome ne prolazi nijedna međunarodna EuroVelo ruta niti neka od velikih rijeka poput Drave, Save ili Dunava kao osobito privlačnih okruženja za touring cikloturiste na višednevnim putovanjima. Treba imati u vidu i da mnoštvo brdovitog terena usprkos atraktivnosti krajolika može odbiti značajan broj turista slabije fizičke kondicije, o čemu svjedoči općenito snažniji razvoj cikloturizma u ravničarskim zemljama poput Nizozemske, Danske ili nama susjedne Mađarske.

NEDOSTACI
Vrlo mali broj izgrađenih biciklističkih staza i traka, osobito izvan naselja
Nepostojanje EuroVelo ruta i ruta uz velike rijeke
Otežano vođenje ruta zbog pružanja brojnih prometnica visokog intenziteta motornog prometa, posebno ceste D-1
Dosta brdovitog terena koji može odbiti značajan broj turista slabije fizičke kondicije
Niska razina sigurnosti u cestovnom prometu i prometne kulture
Nedostatak osnovnih sadržaja na mnogim rutama uslijed slabe naseljenosti velikog dijela Županije
Nepovoljna poduzetnička klima i niska razina suradnje među dionicima turističkog razvoja
Slaba promocija na cikloturističkim tržištima
Nedovoljna prepoznatljivost Županije kao cikloturističke destinacije
Nedostatna smještajna i izrazito slaba prateća ponuda za cikloturiste, posebno kad je riječ o odmorištima i servisima

Nepovoljno stanje prometne infrastrukture dodatno pogoršava otežano kreiranje duljih cikloturističkih ruta zbog pružanja brojnih prometnica visokog intenziteta motornog prometa, u prvom redu državnih cesta D-1 Zagreb - Karlovac - Slunj - Plitvička jezera, ali i ceste D-3 Karlovac - Rijeka, D-6 Jurovski Brod - Karlovac - Glina i D-23 Karlovac - Duga Resa - Ogulin. Posljedica toga je nezadovoljstvo domaćih te još više inozemnih cikloturista naviknutih na odsustvo izloženosti intenzivnom prometu automobila prilikom kretanja biciklom u svojim zemljama. Treba istaknuti i razmjerno nisku razinu sigurnosti u cestovnom prometu i nisku razinu prometne kulture i tolerancije među svim sudionicima u prometu, te nedovoljnu uporabljivost postojeće biciklističke signalizacije uslijed malog broja putokaza. Poseban problem ove Županije

je i nedostatak osnovnih sadržaja na mnogim rutama uslijed slabe naseljenosti, osobito u prostorima koji su bili izloženi razaranjima u Domovinskom ratu.

Ovakva situacija dijelom je uvjetovana zapostavljenosti biciklizma u sustavu strateškog prometnog planiranja na nacionalnoj razini, kao i nedostatkom biciklističke tradicije na lokalnoj razini. U nedostatke spada i općenito nepovoljna poduzetnička klima i niska razina suradnje među dionicima turističkog razvoja, koja destimulira otvaranje tvrtki koje bi se bavile pružanjem različitih usluga cikloturistima. Primjetna je i još uvijek nedovoljna prepoznatljivost Županije kao cikloturističke destinacije te izrazito slaba prateća ponuda za cikloturiste, posebno kad je riječ o odmorištima i servisima. Razmjerno slaboj važnosti cikloturizma dodatno doprinose i nedostatna ulaganja u promociju na cikloturističkim tržištima i razvoj turističkog proizvoda cikloturizma uslijed ograničenih raspoloživih sredstava.

4.3. PRILIKE

Iz analize osnovnih prednosti i nedostataka Karlovačke županije kao cikloturističke destinacije mogu se detektirati prilike koje joj se pružaju ukoliko se dodatno unaprijede dobre strane i istovremeno uklone ključni nedostaci, budući da na europskim tržištima, cijela kontinentalna Hrvatska i pogotovo Karlovačka županija imaju status neotkrivene cikloturističke destinacije. Kako velika većina cikloturista u Hrvatsku dolazi individualno, to znači da bi primjereno opremanje najatraktivnijih ključnih ruta moglo odmah značajno povećati potražnju, posebice korisnika trekking i touring bicikala kao potencijalno najznačajnijih oblika inozemne turističke potražnje.

PRILIKE
Status Karlovačke županije kao neotkrivene cikloturističke destinacije
Uređenje nacionalne mreže cikloturističkih ruta i standardizacija biciklističke signalizacije
Mogućnosti korištenja fondova EU za uređenje infrastrukture i drugih sadržaja za cikloturiste
Podizanje kvalitete cikloturističke infrastrukture zahvaljujući primjeni novih zakonskih propisa i većim ulaganjima u intervencije na cestama
Ukidanje granične kontrole prema Sloveniji nakon ulaska u Schengenski prostor
Korištenje novih tehnologija, posebno u domeni GPS-a i većeg korištenja E-bikeova
Podizanje ekološke svijesti i s time povezano poticanje korištenja bicikala
Razvoj brdsko biciklističkih (MTB) centara i bike parkova
Razvoj odmorišta, servisa i drugih pratećih sadržaja za cikloturiste

To bi istodobno pomoglo i agencijama koje se bave organiziranim dolascima cikloturista, jer bi korisnicima svojih usluga mogle ponuditi atraktivne nove i razmjerno dugačke linijske i kružne biciklističke rute. Također, Županija se može pozicionirati i kao brdsko biciklistička destinacija radi gorovitog i planinskog prostora, a skijaške žičare (tri dvosjedežnice) i 3 kraće vučnice već postoje na HOC Bjelolasica, što je pogodno i za nove investicije u bike centar s raznim uslugama - najam, trgovina, brdsko-biciklističke (MTB), trekking, E-bike i obiteljske ture, **bike park** - *freeride* i *enduro* staze, *flow* i *single trails*, te drugi tehnički elementi zanimljivi svim razinama biciklista od početnika rekreativaca do naprednih i sportskih biciklista.

Povoljna okolnost je i činjenica da su zbog pozitivnih učinaka vožnje bicikla na zdravlje ljudi, očuvanje okoliša i razvoj ruralnih područja mogućnosti korištenja fondova EU za uređenje cikloturističke infrastrukture vrlo velike. Stoga bi prilikom planiranja razvoja cikloturizma trebalo dati prednost osnovnim nacionalnim rutama najzanimljivijim za potencijalne turiste. Afirmaciji ovih ruta doprinijet će i primjena novih zakonskih propisa koji bi kroz standardizaciju biciklističke signalizacije znakova i opreme na cestama posebnu težinu dali upravo duljim rutama nacionalnog i najvišeg županijskog značaja.

Perspektivno ukidanje granične kontrole prema Sloveniji uslijed ulaska u Schengenski režim kretanja sigurno će dodatno stimulirati širenje cikloturizma u Karlovačkoj županiji, a veliku ulogu moglo bi imati i intenzivnije korištenje novih tehnologija u domeni GPS-a uređaja. Važnu priliku čini i veće korištenje E-bikala pogodnih za kretanje po brdovitom terenu, kao i dobre mogućnosti za razvoj brdsko biciklističkih centara i bike parkova. Treba imati na umu i podizanje ekološke svijesti u Hrvatskoj te s tim povezano intenzivnije korištenje bicikala od strane domaće populacije, kao i snažniji razvoj ponude pratećih sadržaja za cikloturiste, u prvom redu odmorišta i servisa, koji zbog svoje trenutne oskudnosti dosta ograničavaju daljnji razvoj cikloturizma u Karlovačkoj županiji.

4.4. PRIJETNJE

Usprkos mnogobrojnim mogućnostima, aktualna gospodarska situacija u Hrvatskoj i iseljavanje iz ruralnih prostora povlači za sobom niz opasnosti za budući razvoj cikloturizma. To je osobito izraženo upravo u Karlovačkoj županiji, gdje se zbog velikog smanjenja broja stanovnika u mnogim prostorima zatvaraju trgovine, servisi, ugostiteljski objekti i drugi sadržaji važni za cikloturizam. Stoga je velik broj prijetnji vezan uz nedostatak sredstava za financiranje cikloturističke infrastrukture i ostalih sadržaja namijenjenih cikloturistima. Velik broj prijetnji dolazi i iz područja zakonske regulative, pri čemu se u prvom redu misli na otežanu izgradnju biciklističkih staza i traka zbog zakonsko-regulativnih i imovinsko-pravnih problema, odnosno na konflikte između javnog i privatnog interesa i neusklađenosti u zahtjevima između cikloturista i drugih korisnika prostora.

PRIJETNJE
Nedostatak sredstava za financiranje prometne infrastrukture i pratećih cikloturističkih sadržaja uslijed iseljavanja iz ruralnih prostora
Otežana izgradnja biciklističkih staza i traka zbog zakonsko-regulativnih i imovinsko-pravnih problema
Porast broja prometnih nesreća u kojima sudjeluju biciklisti
Problemi vezani uz održavanje biciklističke infrastrukture
Nedovoljno privlačenje sredstava iz fondova Europske unije za projekte vezane uz cikloturizam
Nesklonost Županije i jedinica lokalne samouprave izdvajanju za cikloturističku infrastrukturu
Konflikti javnog i privatnog interesa
Smanjene financijske mogućnosti djelovanja malih kontinentalnih turističkih zajednica

Porast biciklističkog prometa sadrži i opasnost od povećanja broja prometnih nesreća u kojima sudjeluju biciklisti vezano uz održavanje biciklističke infrastrukture u uvjetima nesklonosti Županije i jedinica lokalne samouprave izdvajanju za cikloturističku infrastrukturu. Među važne opasnosti spadaju i limitirane mogućnosti privlačenja sredstava iz fondova Europske unije uslijed nedovoljne podrške pojedinim projektima na lokalnoj razini, kao i smanjene mogućnosti djelovanja financijski slabih malih kontinentalnih turističkih zajednica, što je slučaj s gotovo cijelim prostorom Karlovačke županije osim donekle s gradom Karlovcem i općinom Rakovica.

5. VIZIJA I CILJEVI RAZVOJA

VIZIJA

Prethodno sagledane prednosti Karlovačke županije i glavni nedostaci koje je potrebno prevladati polazište su za definiranje željene vizije razvoja cikloturizma. Riječ je o slici koja predstavlja željenu budućnost dovoljno poticajnu i motivirajuću da može ujediniti dionike u želji za njenom realizacijom i potaknuti ih na djelovanje.

U skladu s takvom aspiracijom kao i činjenicom da se radi o Županiji izuzetnih potencijala za razvoj cikloturizma vizija se može definirati na sljedeći način:

U 2020. godini cikloturizam će postati jedan od ključnih atributa prepoznatljivosti turizma Karlovačke županije. Zahvaljujući iznimno bogatoj i raznolikoj cikloturističkoj mreži koja povezuje prirodne (i zaštićene) ljepote dolina, rijeka i brežuljaka te brojne neotkrivene kulturno-povijesne atrakcije cikloturizam postaje pokretač razvoja turizma te privlači zaljubljenike u biciklizam svih dobni skupina.

CILJEVI

Iz vizije razvoja turizma definirane Strategijom razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine proizlazi da bi cikloturizam trebao postati jedan od važnijih oblika turizma u Hrvatskoj, koji ima osobitu važnost za turistički razvoj kontinentalnog dijela Hrvatske. Da bi se taj ključni cilj ostvario, kao i da bi se realizirala željena vizija razvoja cikloturizma Karlovačke županije, nužno je realizirati sljedeće ciljeve:

1. Stvoriti organizacijski okvir za umrežavanja dionika relevantnih za intenziviranje razvoja cikloturizma
2. Razviti mrežu atraktivnih cikloturističkih ruta koje su uređene, sigurne, održavane i dobro povezane i u kojima su lako dostupne sve potrebne specijalizirane usluge za cikloturiste
3. Jasno regulirati kretanje biciklista po svim vrstama cesta (državnim, županijskim, lokalnim, nerazvrstanim) s hrvatskim propisima i najboljom europskom praksom po pitanju sigurnosti, uključujući i kretanje po posebnim vrstama puteva i teritorija (s posebnom pažnjom na zaštićena područja)
4. Poticati poduzetničke aktivnosti vezane uz cikloturizam u domeni smještaja, ugostiteljstva, najma, servisa, taksi i drugih prijevoznih usluga, agencijskih usluga, trgovina i drugih aktera u stvaranju cjelovitog destinacijskog lanca vrijednosti
5. Povezivati cikloturizam s drugim turističkim proizvodima u cjelovite doživljaje (eno-gastronomija, jahanje, rafting, kajaking i kanuing, planinarenje i sl.)
6. Intenziviranje promocijskih i info aktivnosti za cikloturizma na području cijele Županije i njihovo povezivanje (sustav TIC-eva, specijalizirani kvalitetni promocijski materijali - vodiči, karte, mobilne aplikacije, signalizacija i interpretacija).

Za intenziviranje razvoja cikloturizma svakako će početnu točku predstavljati snažnije umrežavanje i organizacija svih relevantnih i zainteresiranih dionika. Organizacija ljudskih resursa omogućit će bolju internu komunikaciju, ali i aktivnosti usmjerene prema drugim relevantnim dionicima na županijskoj i državnoj razini. Financijski će najzahtjevnije biti dalje razvijati mrežu cikloturističkih ruta, odnosno realizirati infrastrukturu. Također, bit će izazovno potaknuti poduzetnike na jačanje aktivnosti što će zasigurno zahtijevati brojne aktivnosti internog marketinga i edukacija iz područja turizma i cikloturizma. Međutim, budući da je riječ o prostorno velikoj Županiji poduzetničke aktivnosti bit će važne za uključivanje i ravnomjerni razvoj svih njenih dijelova. Konačno, da bi se Karlovačka županija pozicionirala kao biciklistička destinacija bit će potrebno ciljano promovirati cikloturizam kroz specijalizirane sajmove, posebne mrežne (web) stranice, proizvodne brošure, studijska putovanja novinara i druge aktivnosti kojima će se stvarati ovaj imidž.

6. STANDARDI ZA RAZVOJ CIKLOTURISTIČKE INFRASTRUKTURE U KARLOVAČKOJ ŽUPANIJ

Glavnu prepreku snažnijem razvoju cikloturizma u Hrvatskoj, osim izuzetno malog broja posebno izgrađenih biciklističkih staza i traka, predstavlja još uvijek do kraja neriješena, regulatorna osnova za označavanje, signalizaciju i opremanje biciklističkih ruta. Naime, iako je Ministarstvo mora, pomorstva i infrastrukture 2013. godine donijelo **Pravilnik o funkcionalnim kategorijama za određivanje mreže biciklističkih ruta**, a 2016. godine novi **Pravilnik o biciklističkoj infrastrukturi**, još uvijek nije donesen novi *Pravilnik o prometnim znakovima, signalizaciji i opremi na cestama* koji bi po prvi put regulirao obilježavanje biciklističkih ruta, a što u postojećem Pravilniku iz 2005. godine (NN 33/2005) nije regulirano.

Kako je istodobno snažan razvoj cikloturizma u Hrvatskoj stvorio potrebu za označavanjem ruta u prostoru, u nedostatku važećih propisa, na terenu su se počeli koristiti raznovrsni sustavi označavanja biciklističkih ruta. Ovi se sustavi međusobno znatno razlikuju, ne samo između pojedinih županija, nego i unutar njih. Prisutne su i ogromne razlike između pojedinih dijelova Hrvatske, pri čemu, neovisno o stvarnim potrebama, u nekim dijelovima Hrvatske gotovo uopće nema označenih biciklističkih ruta, a u nekima one prekrivaju velik dio cjelokupne cestovne mreže, kao što je slučaj u Karlovačkoj županiji. Dodatni problem je i izrazita nepovezanost cikloturističkih ruta, jer je ogromna većina ruta lokalnog karaktera i ograničena na pojedine županije, a često i samo na pojedine općine i gradove.

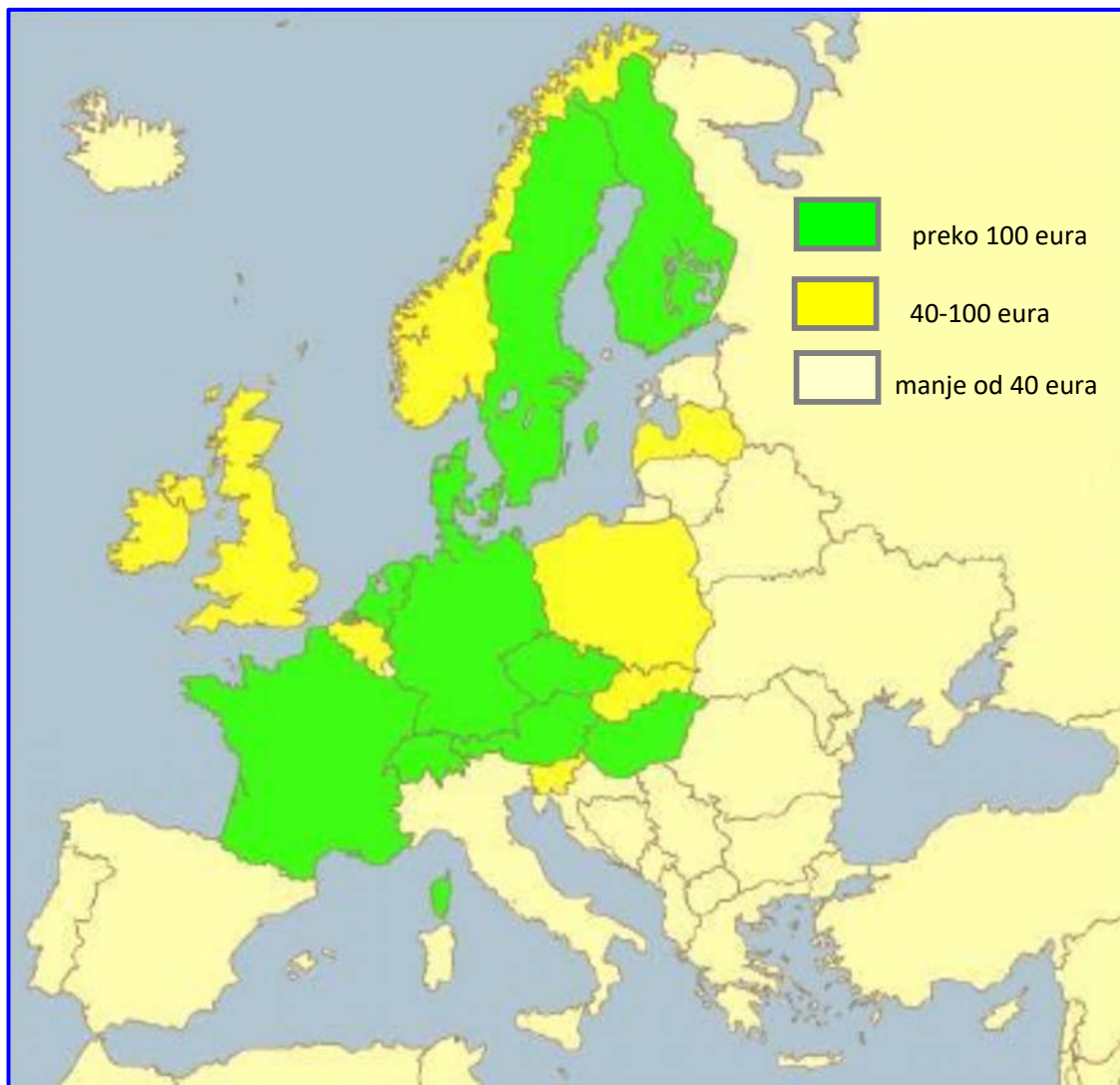
Značajan broj ruta usto je i nestručno trasiran na način da ne bi mogao udovoljiti uvjete propisane *Pravilnikom o biciklističkoj infrastrukturi*. Naime, brojne rute vode se po cestama s vrlo intenzivnim motornim prometom, što niti je prihvatljivo *Pravilnikom* niti predstavlja praksu u državama s razvijenom biciklističkom kulturom. Za Hrvatsku je karakteristično i vođenje ruta po različitim površinama, od kvalitetnog asfalta do lošeg makadama i šumskih putova, za razliku od uobičajene prakse odvajanja ruta namijenjenih rekreativnim i touring biciklistima i korisnicima brdskih MTB bicikala u svim europskim zemljama koje raspolazu uređenim biciklističkim rutama obilježenim u skladu sa zakonskim propisima.

Dodatni problem je i nedovoljno poznavanje osnovnih pojmova od strane mnogih dionika cikloturističkog razvoja, naročito razlikovanje biciklističkih ruta ili pravaca kao poveznica određenih točki u prostoru po prometnicama kojima se kreću biciklisti, od biciklističkih traka, staza i putova kao posebnih prometnica ili dijelova prometnica namijenjenih sigurnom i udobnom kretanju biciklista. Pritom se, iz marketinških razloga, za biciklističke rute često neopravdano koristi pojam biciklistička staza, iako se taj pojam odnosi na, posebnu od kolnika, odvojenu prometnu površinu namijenjenu isključivo biciklistima.

Takve pojave na hrvatskim cestama mnogobrojne inozemne cikloturiste naviknute na stručno vođenje biciklističkih ruta u zemljama iz kojih dolaze odbija od provođenja cikloturističkog odmora u Hrvatskoj, posebice obitelji s djecom dodatno osjetljive na sigurnosne aspekte cikloturizma. Stoga se većina cikloturističkih aktivnosti u Hrvatskoj

provodi kao dodatni oblik rekreacije u primorskim dijelovima Hrvatske, ponajviše u Istri, koja je zbog mnoštva lokalnih cesta neopterećenih motornim prometom i slikovitog blago brežuljkastog krajolika izrazito pogodna za cikloturizam. Posljedica ovakve situacije je da usprkos velikom rastu cikloturizma zadnjih godina Hrvatska još uvijek spada u skupinu zemalja s razmjerno slabo razvijenim cikloturizmom, posebice na kontinentu, za razliku od susjedne Mađarske pa i Slovenije. (slika 6.1.)

Slika 6.1. Europske države prema godišnjim prihodima od cikloturizma po stanovniku

Izvor: <http://www.eurovelo.org/wp-content/uploads/2015/01/AB-Presentation- European-Tourism-Forum.pdf>

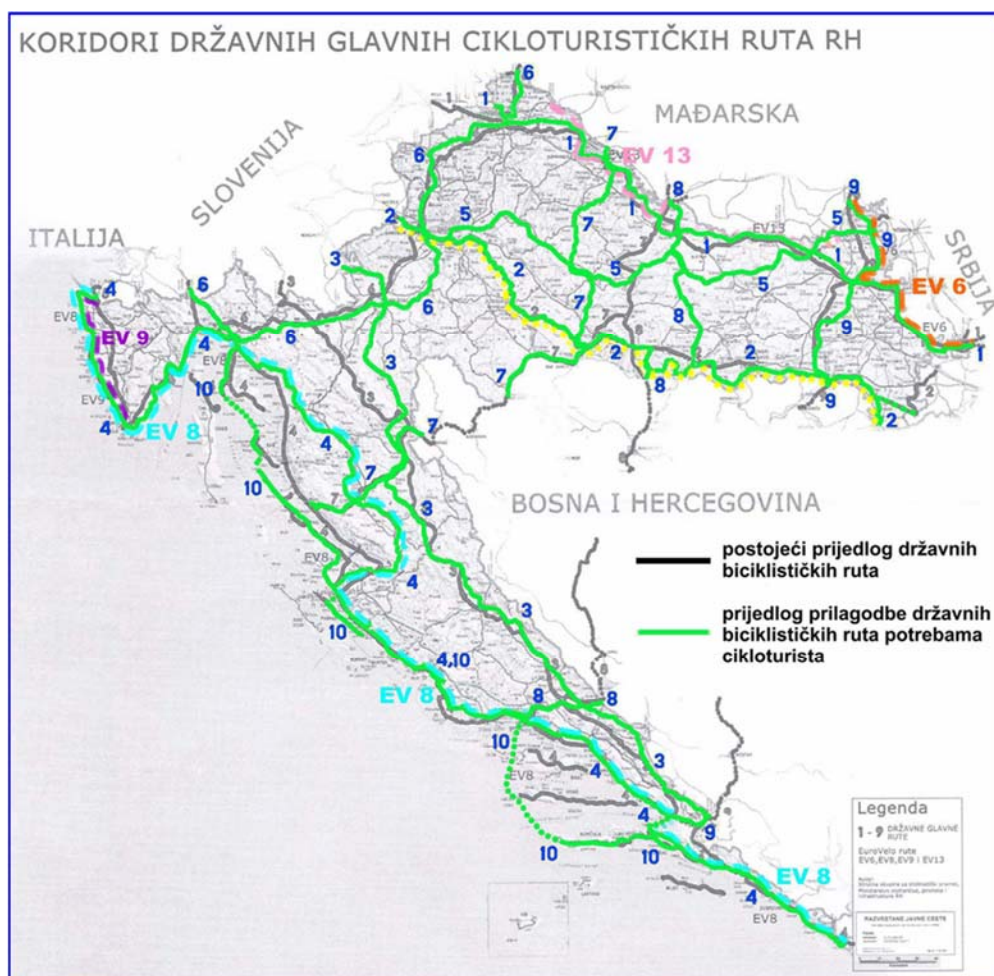
Imajući u vidu činjenicu da razvoj cikloturizma znači poticanje ekonomskog rasta i otvaranje novih radnih mjesta u zaostalim ruralnim područjima, kao i smanjenje negativnih učinaka prijevoza i turizma na okoliš, *Europska biciklistička federacija* (*European Cyclists' Federation - ECF*) je u suradnji s nacionalnim i regionalnim partnerima

razvila projekt *EuroVelo - Europska mreža biciklističkih ruta*, kojem je osnovni cilj sjediniti postojeće i planirane nacionalne i regionalne biciklističke rute u jedinstvenu europsku mrežu. U sklopu projekta 'EuroVelo Central Coordination' izrađena je i strategija razvoja cikloturizma za cijelo područje Europske unije, koju je u cijelosti financirala Europska komisija i kojom se kroz razvoj cikloturizma želi unaprijediti teritorijalna kohezija i međusobno razumijevanje među europskim regijama, poboljšati zdravstveno stanje građana Europske unije te poticati razvoj kvalitetnih biciklističkih ruta.

Pri tom se na Hrvatsku odnose četiri EuroVelo pravca prikazana na slici 6.2.:

- EuroVelo 6 Atlantik - Crno more (u Hrvatskoj - Dunavska ruta),
- EuroVelo 8 Mediteranska ruta (u Hrvatskoj - Jadranska ruta),
- EuroVelo 9 Baltik - Jadran i
- EuroVelo 13 Ruta željezne zavjese (u Hrvatskoj - Dravska ruta).

Slika 6.2. Nacionalne biciklističke rute prema *Pravilniku o funkcionalnim kategorijama za određivanje mreže biciklističkih ruta i dionice mreže EuroVelo ruta u Hrvatskoj*.

U tijeku je i proces uspostavljanja i EuroVelo Savske rute, koja bi trebala prolaziti od izvora do ušća rijeke Save, dakle najvećim dijelom kroz Hrvatsku uključujući i glavni grad Zagreb. Od 2016. godine pri Koordinacijskom tijelu za razvoj cikloturizma u okviru Ministarstvu turizma djeluje i Nacionalna koordinacija EuroVelo za Hrvatsku.

Poseban doprinos EuroVela je izrada mnoštva materijala i uputa usmjerenih na ujednačavanje standarda i kvalitetno trasiranje cikloturističkih ruta u Europi. Među njima se ističu četiri osnovna pravila prilikom trasiranja biciklističkih ruta:⁷

1. SIGURNOST - poželjne su posebne biciklističke staze ili trake te javne ceste s prometom ispod 500 vozila dnevno, a ako je promet veći od 2.000 vozila samo uz dopuštene maksimalne brzine ispod 30 kilometara na sat. Na javnim cestama po kojima dnevno u prosjeku prometuje više od 4.000 vozila ili se vozi preko 80 km/h obavezna je izgradnja posebnih biciklističkih traka, dok se promet biciklista uz ceste s prometom većim od 10.000 vozila dnevno smije odvijati samo po posebnim biciklističkim stazama udaljenim od samih cesta, odnosno po posebnim koridorima.

2. ATRAKTIVNOST - biciklističke rute treba trasirati po atraktivnom i raznolikom okolišu na način da se ruta pruža uz što više prirodnih i kulturno-povijesnih atrakcija te da se uz nju, na razumnim udaljenostima (minimalno u razmacima od 50 kilometara), pružaju smještajni i ugostiteljski sadržaji za cikloturiste. Istodobno se ne preporučuje vođenje ruta po neatraktivnom okolišu bez dodatnih sadržaja, kao ni po prostorima gdje postoji opasnost od napada životinja ili izloženosti kriminalu, buci ili onečišćenom okolišu.

3. KOHERENTNOST - ruta ne smije imati prekide u obliku fizičkih prepreka poput zona zabrane prolaza biciklima, željezničkih pruga bez uređenog prijelaza, vodenih površina na kojima ne postoje stalne trajektne veze, skele ili brodske linije na kojima je moguć prijevoz bicikala, kao i dionice na cestama koje ne udovoljavaju uvjetima sigurnosti. Istodobno, rute trebaju izbjegavati prevelika skretanja sa osnovnog pravca, posebice rute koje vode uz velike rijeke ili obale mora.

4. UDOBNOST - Preporučljiva podloga je asfalt, ali se dopuštaju i kraće dionice po drugoj podlozi ukoliko je tvrda, stabilna i laka za vožnju. Nekvalitetna makadamska podloga ili druga prometna površina po kojoj nije moguća vožnja trekking biciklima nije prihvatljiva. Na rutama treba izbjegavati uzbrdice veće od 10%, a na duljim relacijama i one iznad 6%.

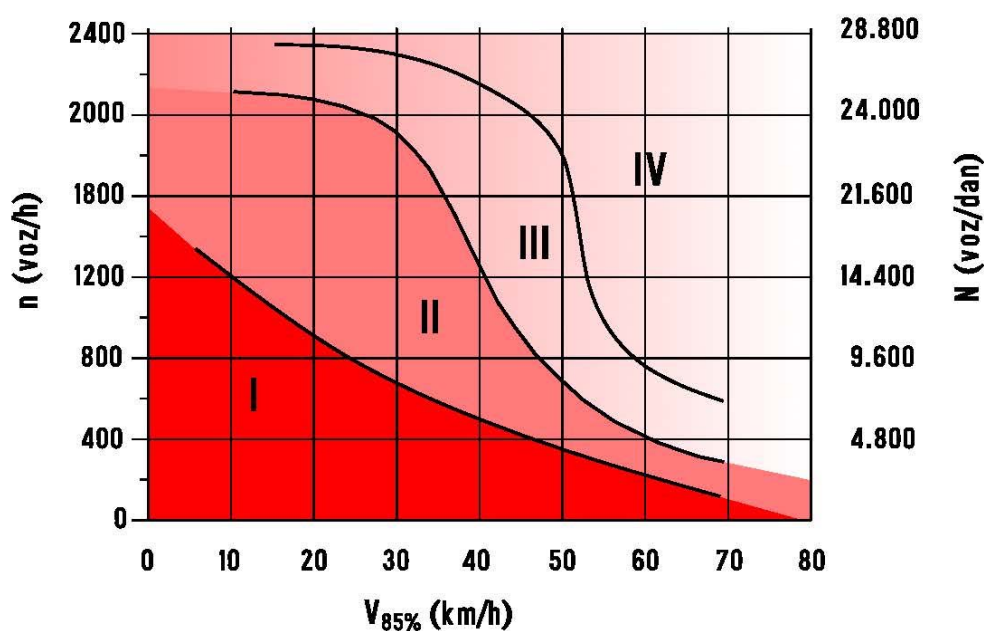
Uzmu li se u obzir ovi standardi, proizlazi da nijedna od državnih glavnih ruta u Hrvatskoj prema *Pravilniku o funkcionalnim kategorijama za određivanje mreže biciklističkih ruta* kao svojevrsnom prostornom okviru za uređenje biciklističkih ruta u Hrvatskoj ne bi mogla niti dugoročno zadovoljiti propisane uvjete. Naime, u izvornom Pravilniku iz 2013. većina tih ruta predložena je u koridorima državnih cesta s velikim intenzitetom prometa motornih vozila. Stoga je u sklopu Akcijskog plana razvoja cikloturizma predložena prilagodba tih ruta potrebama cikloturizma, kako je prikazano na slici 6.2. Pravilnik inače predviđa, osim državnih glavnih i uspostavljanje državnih veznih, županijskih i lokalnih biciklističkih ruta, ali one za sada nisu definirane.

⁷ EuroVelo, the European cycle route network, European Cyclist Federation 2013

U kontekstu skorog donošenja *Pravilnika o prometnim znakovima, signalizaciji i opremi na cestama*, treba naglasiti i da su normativi koje predviđa *Pravilnik o biciklističkoj infrastrukturi* u mnogim elementima i stroži od standarda EuroVela. To bi moglo prouzročiti značajnu redukciju broja trenutno označenih cikloturističkih ruta i otežati formiranje državnih ruta, posebice uzme li se u obzir da prijedlog *Pravilnika o prometnim znakovima, signalizaciji i opremi na cestama* predviđa uklanjanje prije postavljenih znakova, čak i na lokalnim biciklističkim rutama.

Naime, osim što sadrži precizno razrađene normative o tome kako bi trebale izgledati biciklističke trake i staze te u kojim se slučajevima propisuje njihova izgradnja, *Pravilnik o biciklističkoj infrastrukturi* propisuje i izbor vrste biciklističke prometne površine, a koji se vrši na osnovu brzine kretanja motornih vozila $V_{85\%}$ i broja vozila po satu, prema prikazu na slici 6.3.

Slika 6.3. Izbor vrste biciklističke prometne površine s obzirom na intenzitet i brzinu 85-percentilnog motornog prometa

- I - biciklisti na kolniku, zajedno s motornim vozilima
- II - biciklistička traka
- III - biciklističa staza
- IV - biciklistička cesta i put

Izvor: (*Pravilnik o biciklističkoj infrastrukturi*, NN 28/2016)

Iz tog prikaza proizlazi da se ne preporučuje vođenje prometa bicikala na kolniku kod brzina iznad 70 km/h, osim na cestama s prometom manjim od 2.000 vozila dnevno. Dodatno se u Pravilniku navodi da preporučena maksimalna brzina vozila na svim

cestama po kojima se kreću biciklisti ne bi trebala biti veća od 50 km/h, a i preporučljivi maksimalni nagib na duljim relacijama ruta ne bi trebao biti veći od 4 %. Pravilnik sadrži i definicije osnovnih pojmova važnih za cikloturiste - biciklističkih ruta, traka, staza, cesta i putova, kao što je prikazano na slici 6.4.

Slika 6.4. Osnovni pojmovi vezani uz biciklističku infrastrukturu prema Pravilniku MMPI

Biciklistička traka na kolniku

Biciklistička traka odvojena od kolnika

Biciklistička cesta

Biciklistički put

Izvor: Pravilnik o biciklističkoj infrastrukturi MMPI, NN 28/2016 od 30.03.2016.

- **Biciklistička ruta ili pravac** je smjer pružanja biciklističke prometnice koja povezuje određena mjesta ili točke u prostoru, obilježena putokazima, a može biti izgrađena u obliku biciklističke staze, trake, ceste ili puta,
- **Biciklistička traka na kolniku** je dio kolnika namijenjen za promet bicikala koji se prostire uzduž kolnika obilježen uzdužnom crtom na kolniku i propisanim prometnim znakom,

- **Biciklistička staza odvojena od kolnika** je izgrađena prometna površina namijenjena prometu bicikala odvojena od kolnika i obilježena horizontalnim oznakama i propisanim prometnim znakovima,
- **Biciklistička cesta** je prometna površina sa suvremenim kolničkim zastorom namijenjena za promet bicikala koja se proteže izvan koridora ceste, obilježena horizontalnim oznakama i propisanim prometnim znakom; i
- **Biciklistički put** je prometna površina za promet bicikala bez suvremenog kolničkog zastora izvan koridora ceste obilježena propisanim prometnim znakom.

Pravilnik predviđa i pojam mješovite biciklističko-pješačke staze, a u mnogim naseljima postoje pločnici koji se povremeno koriste za kretanje biciklista. No, ukoliko trake za kretanje pješaka i biciklista nisu posebno označene, biciklisti ih ne smiju koristiti, a većina je usto i razmjerno uska i stoga nepogodna za stvaranje mješovitih biciklističko-pješačkih staza kao mogućeg i propisanog zakonskog rješenja. Naime, prema članku 2. Pravilnika o biciklističkoj infrastrukturi⁸ 'biciklističko-pješačka staza je prometna površina namijenjena za kretanje biciklista i pješaka, izgrađena odvojeno od kolnika i označena odgovarajućom prometnom signalizacijom' i trebala bi, prema članku 15. istog pravilnika, biti široka minimalno 1,5 metara, a na novim ili rekonstruiranim površinama minimalno 2,0 metara. Ograničavajuću ulogu za razvoj cikloturizma ima i stroga obveza kretanja biciklista po javnim cestama jedan iza drugoga, što destimulira privlačenje cestovnih biciklista, posebno na pripremama za natjecanja.⁹

Kada je riječ o Karlovačkoj županiji, treba istaknuti da postojeća prometna infrastruktura omogućuje vođenje skoro cijelog dijela **državne glavne cikloturističke rute br. 6** smjerom zapad - istok trasom povijesne ceste 'Karoline' te potencijalne **državne vezne rute trasom povijesne ceste 'Rudolfine'** u skladu sa standardima i EuroVela i *Pravilnika o biciklističkoj infrastrukturi*. Jedina nužna intervencija bila bi uređenje oko 3,5 kilometara dugog spoja s Primorsko-goranskom županijom kod sela Hrsina pokraj Bosiljeva, gdje se trenutno pruža dijelom makadamska, a dijelom zemljana šumska cesta. Zbog intenzivnijeg prometa motornih vozila i velikih brzina, bilo bi uputno urediti i biciklističke trake na kolniku državne ceste br. 3 Rijeka - Zagreb kod Jarčeg Polja.

U razmjerno povoljno trasirane rute spada i **vezna ruta Vrbovsko - Ogulin - Plitvice te ruta Barilović - Vojnić - Topusko**, ali samo u Karlovačkoj županiji, dok njen nastavak do naselja Perna u općini Topusko u Sisačko-moslavačkoj županiji uključuje osam kilometara makadamske ceste kroz šumske predjele Petrove gore.

Situacija s **državnom glavnom cikloturističkom rutom br. 3** smjerom sjever - jug znatno je složenija, budući da bi za njeno aktiviranje bilo nužno ukloniti bicikliste s vrlo prometne

⁸ Narodne novine, 30. ožujka 2016.

⁹ Prema Zakonu o sigurnosti prometa na cestama (NN 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15) Navodi se: „Vozači bicikla dužni su se kretati biciklističkom stazom ili biciklističkom trakom, a ako one ne postoje, što bliže desnom rubu kolnika. Ako se dva ili više vozača bicikala kreću u skupini, dužni su kretati se jedan iza drugoga. Novčanom kaznom u iznosu od 300,00 kuna kaznit će se za prekršaj vozač ako postupi suprotno (Članak 112.).“

i opasne državne ceste D-1 na izlazu iz Karlovca prema jugu te na nekoliko kraćih dionica ceste D-1 kod Slunja i Rakovice. Problem je i što se ruta na više mjesta prostire po makadamskim cestama, od kojih je daleko najveća 17 kilometara duga dionica od Perjasice do Primišlja. **Potencijalna Županijska ruta** također ima sličnih problema, iako su oni manji i odnose se skoro isključivo na istočni dio rute - radi se o nekoliko kraćih dionica po prometnijim cestama u području Ozlja, Vojnića i Rakovice te o sveukupno dvadesetak kilometara na makadamskim cestama.

Usprkos dinamičnom reljefu Karlovačke županije, većina ruta je uslijed pružanja uz slikovite rijeke Kupu, Koranu, Mrežnicu, Dobru i mnoge manje rječice razmjerno laka za vožnju i bez većih nagiba. Ipak, na nekim rutama, osobito kružnoj županijskoj, ima dosta strmih, a ponekad i duljih nagiba, posebice u širem ogulinskom području te u manjoj mjeri oko Slunja, Rakovice i Vojnića. Na slici 6.5. prikazana su prometna opterećenja na cestama Karlovačke županije u skladu s EuroVelo standardima, i tu se vidi da je cjelokupni koridor državne ceste D-1 zbog izuzetno velikog prometa motornih vozila izrazito nepogodan za vođenje cikloturističkih ruta, a značajnu prepreku čine i mnoge dionice državnih cesta D-3, D-6, D-23 i D-429.

Slika 6.5

KARTA PROMETNE MREŽE I PLDP KARLOVAČKE ŽUPANIJE

Tumač simbola

—	državne ceste
—	županijske ceste
D-28	oznaka državne ceste
2143	oznaka županijske ceste
---	željeznička pruga
----	županijska granica
▲	glavni vrhovi
—	glavne rijeke
—	ribnjaci
●	gradovi
○	općinska središta
●	ostala važnija mjesta
	PLDP iznad 10.000 vozila/dan
	PLDP od 4.000 do 10.000 vozila/dan
	PLDP od 2.000 do 4.000 vozila/dan

7. OPERATIVNE STRATEGIJE ZA RAZVOJ CIKLOTURIZMA

7.1. OPERATIVNA STRATEGIJA ZA RAZVOJ RUTA I CIKLOTURISTIČKE INFRASTRUKTURE

Mjera I. Kreiranje državne glavne rute br. 3 Sjever-Jug ('Plitvička ruta') - 139 km

Cilj:	Stvaranje mreže uređenih ključnih županijskih cikloturističkih ruta
Opis:	Najvažnija ruta za područje Karlovačke županije je državna glavna ruta radnog naziva Plitvička ruta, nazvana tako jer prolazi područjem našeg najpoznatijeg nacionalnog parka na glavnoj vezi unutrašnjosti Hrvatske s Dalmacijom. Područjem Županije pruža se smjerom sjever-jug u duljini od 139 km od granice sa Slovenijom kod graničnog prijelaza Jurovski Brod preko Ozlja, Karlovca, Barilovića, Primišlja, Slunja i Rakovice do granice Ličko-senjske županije kod Poljanka u neposrednoj blizini Nacionalnog parka Plitvička jezera. Trasa u Karlovačkoj županiji čini početni dio državne glavne rute br. 3, koja vodi od Jurovskog Broda preko Karlovca do Plitvičkih jezera te se nastavlja preko Udbine, Knina, Sinja, Imotskog i Metkovića do granice s Bosnom i Hercegovinom. Ova ruta ima i veliki međunarodni potencijal, jer s jedne strane čini potencijalno najpogodniju vezu većeg dijela Slovenije s Dalmacijom, dok u Bosni i Hercegovini ima prirodni nastavak trasom nekadašnje željezničke pruge 'Čiro' prema Dubrovniku i Crnoj Gori. Realizacija ove mjere podrazumijeva izradu izvedbenog plana obilježavanja rute i postavljanje cikloturističke signalizacije na cijeloj ruti. Budući da vizualni izgled i dimenzije oznaka rute i cikloturističkih putokaza još nisu definirani zakonskim propisima, oni će se dostaviti naknadno nakon dogovora s nadležnim strukturama u MMPI, s time da je sigurno da će se raditi oznakama i putokazima plave boje te bijelim slovima. Prema okvirnim kalkulacijama predviđa se postavljanje oko 210 stupova s minimalno 190 dvosmjernih oznaka rute i 21 dvosmjerni cikloturistički putokaz, i to u Jurovskom Brodu, Kamanju, Ozlju, Mahićnom, Karlovcu (Dubovac, Zvijezda i Mostanje), Belaju, Bariloviću, Siči, Perjasici, Donjem Poloju, Primišlju, Slunju (Trg Dr. Franje Tuđmana i Rastoke), Broćancu, Rakovici, Drežnik Gradu, Čatrnji (kamp 'Korana') i Poljanku u području općine Plitvička jezera u Ličko-senjskoj županiji. U dogovoru sa Županijskom upravom za ceste preporučuje se da se, umjesto na posebne stupove, oznake postavljaju na stupove na kojima se nalaze prometni znakovi i putokazi, kao što je uobičajeno u razvijenim europskim zemljama.

Uz obilježavanje rute predviđaju se i četiri intervencije visokog prioriteta bez kojih nije moguće vođenje rute u skladu sa osnovnim standardima te sedam dodatnih intervencija kojima bi ova ruta mogla postati privlačna i za širu cikloturističku potražnju. Četiri osnovne intervencije odnose se na:

1. Izgradnju biciklističke staze ili barem posebne biciklističke trake na kolniku Državne ceste br. 1 na južnom izlasku iz Karlovca kod Mostanja (između Mostanjskog odvojka i Ulice Logorište, uključujući i most preko Mrežnice) u duljini od 400 metara.
2. Izgradnju biciklističke staze ili barem posebne biciklističke trake na kolniku državne ceste br. 1 kod Broćanca (između odvojka za Konjički centar i ugostiteljskog objekta 'Mirna Dolina') u duljini od 500 metara.
3. Uređenje biciklističke staze ili barem posebne biciklističke trake na kolniku državne ceste br. 429 kod Selišta Drežničkog (između odvojka za Saborsko na cesti D-42 i odvojka za središte Selišta Drežničkog) u duljini od 600 metara.
4. Prekrivanje tvrdom makadamskom podlogom šumskog puta između Brezovca i Lipovca u općini Rakovica, a dugoročno i asfaltiranje puta.

Pet dodatnih intervencija na postojećoj ruti odnosi se na sljedeće:

5. Uređenje biciklističke trake na kolniku državne ceste D-228 kod Ozlja između Ulice Nikole Šubića Zrinskog i crkve Sv. Vida u duljini od 500 metara.
6. Uređenje biciklističke trake na kolniku državne ceste D-228 između Gornjeg Pokupja i Mahićnog u duljini od 400 metara.
7. Asfaltiranje 17,5 km lokalne ceste L-34111 između Perjasice i Primišlja.
8. Uređenje stabilne i kvalitetne makadamske podloge, a po mogućnosti i asfaltiranje 5,1 km nerazvrstane ceste između Lumbardenika i Broćanca.
9. Uređenje stabilne i kvalitetne makadamske podloge, a dugoročno i asfaltiranje dijela lokalne ceste L-34155 između Čuić Brda na državnoj cesti D-1 i Brezovca te u nastavku nerazvrstane ceste u Brezovcu (u smjeru Lipovca) u ukupnoj duljini od 2,7 km.

Uz navedene intervencije preporučuje se izgradnja biciklističke staze ili barem posebne biciklističke trake na kolniku državne ceste br. 1 na dvjema dionicama kod Rakovice, koje bi omogućile kraće i povoljnije vođenje rute D-1. To se konkretno odnosi na sljedeće dionice:

10. Na 2 km između Rakovice i Grabovca, gdje postoji mogućnost izgradnje posebne biciklističke staze po poljskom putu istočno od ceste D-1.
11. Na 1,8 km između Grabovca i Čatrnje, gdje se u slučaju nemogućnosti izgradnje posebne biciklističke staze preporučuje uređenje barem biciklističkih trake na kolniku uz cestu D-1.

Pod pretpostavkom realizacije ova dva zahvata državna glavna ruta br. 3 mogla bi se između Rakovice i Čatrnje izmjestiti s 12 kilometra obilazne trase preko Lipovače i Drežnik Grada dijelom po makadamskim cestama na svega 6 kilometara dugu izravnu trasu, koja bi ujedno značila stvaranje atraktivne cikloturističke poveznice Rakovice i Grabovca s Nacionalnim parkom Plitvička jezera.

Paralelno s obilježavanjem cijele rute predviđa se i njeno opremanje odmorištima i servisnim stanicama te njeno uvrštavanje u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a u skladu s mjerama u nastavku Plana.

Područje obuhvata:	Gradovi Karlovac, Ozalj i Slunj, općine Žakanje, Kamanje, Barilović i Rakovica te općina Plitvička jezera u Ličko-senjskoj županiji
Dionici:	• Karlovačka županija • Jedinice lokalne samouprave gradova i općina na ruti • Županijska uprava za ceste Karlovačke županije • Hrvatske ceste • Hrvatske šume
Aktivnosti:	• Prometni elaborat postavljanja prometnih znakova za označavanje cikloturističkih ruta izrađen od strane ovlaštenog inženjera cestovnog prometa • Postavljanje prometne cikloturističke signalizacije • Uređenje odmorišta sa servisnim stanicama • Uvrštavanje u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a
Vrijeme provedbe:	2018. - 2020.

Mjera II. Kreiranje državne glavne rute br. 6 Zapad-Istok (Ruta 'Karolina') - 72 km

Cilj:	Stvaranje mreže uređenih ključnih županijskih cikloturističkih ruta
Opis:	Druga najvažnija ruta za područje Karlovačke županije je državna glavna ruta radnog naziva 'Ruta Karolina', nazvana tako jer se velikim dijelom pruža trasom povijesne ceste 'Karoline' od Karlovca prema Bakru, odnosno Rijeci. Ruta br. 6. Područjem Županije pruža se smjerom zapad-istok u duljini od 72 km od granice s Primorsko-goranskom županijom kod Osojnika nedaleko Bosiljeva preko Novigrada na Dobri, Karlovca i Banskog Kovačevca do granice sa Zagrebačkom županijom na mostu na rijeci Kupi kod Lasinje. Trasa u Karlovačkoj županiji čini središnji dio državne glavne rute br. 6 koja vodi od granice Slovenije kod Rupe preko Rijeke, Karlovca, Zagreba, Krapine i Varaždina do granice Slovenije kod Murskog Središća. I ova ruta

ima međunarodni potencijal, jer čini glavnu poveznicu Sjevernog Jadrana sa Zagrebom i susjednom Mađarskom, a za razliku od rute br. 3 ima mnogo manje kritičnih dionica na kojima je potrebno vršiti intervencije kako bi udovoljila osnovnim cikloturističkim standardima.

Realizacija ove mjere podrazumijeva izradu izvedbenog plana obilježavanja rute i postavljanje cikloturističke signalizacije na cijeloj ruti. Budući da vizualni izgled i dimenzije oznaka rute i cikloturističkih putokaza još nisu definirani zakonskim propisima, oni će se dostaviti naknadno nakon dogovora s nadležnim strukturama u MMPI, s time da je sigurno da će se raditi oznakama i putokazima plave boje te bijelim slovima.

Prema okvirnim kalkulacijama predviđa se postavljanje oko 90 stupova s minimalno 80 dvosmjernih oznaka rute i 9 dvosmjernih cikloturističkih putokaza, i to, u Bosiljevu, Jarčem Polju, Novigradu na Dobri, Karlovcu (Zagrad i Zvijezda), Kamenskom, Banskom Kovačevcu i Lasinji, a u dogovoru s nadležnim strukturama Primorsko-goranske županije i kod Osojnika na području grada Vrbovskog. Putokazi u Karlovačkoj 'Zvijezdi' preklapali bi se s oznakama državne glavne rute br. 3. U dogovoru sa Županijskom upravom za ceste preporučuje se da se umjesto na posebne stupove oznake postavljaju na stupove na kojima se nalaze prometni znakovi i putokazi, kao što je uobičajeno u razvijenim europskim zemljama.

Uz obilježavanje rute predviđaju se i jedna intervencija visokog prioriteta bez koje nije moguće vođenje rute u skladu sa osnovnim standardima te jedna dodatna intervencija.

1. Glavna intervencija odnosi se na prekrivanje tvrdom makadamskom podlogom, a dugoročno i asfaltiranje 3,6 km šumske ceste između Hrsine u općini Bosiljevo i Osojnika na području grada Vrbovskog u Primorsko-goranskoj županiji, pri čemu se cijeli potez osim zadnjih 200 metara odnosi na područje Karlovačke županije.
2. Druga intervencija uključuje uređenje biciklističke trake na kolniku državnu cestu D-3 kod Jarčeg Polja u duljini od 900 metara.

Paralelno s obilježavanjem rute predviđa se i njeno opremanje odmorištima i servisnim stanicama te njeno uvrštavanje u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a u skladu s mjerama u nastavku Operativnog plana.

Područje obuhvata:	Grad Karlovac i općine Bosiljevo, Netretić i Lasinja te grad Vrbovsko u Primorsko-goranskoj županiji
Dionici:	• Karlovačka županija • Jedinice lokalne samouprave općina na ruti • Županijska uprava za ceste Karlovačke županije • Hrvatske ceste

Aktivnosti:	• Prometni elaborat postavljanja prometnih znakova za označavanje cikloturističkih ruta izrađen od strane ovlaštenog inženjera cestovnog prometa • Postavljanje prometne cikloturističke signalizacije • Uređenje odmorišta sa servisnim stanicama • Uvrštavanje u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a
Vrijeme provedbe:	2017. - 2018.

Mjera III. Kreiranje državne vezne rute Karlovac - Jasenak (Rudolfina) - 94 km

Cilj:	Stvaranje mreže uređenih ključnih županijskih cikloturističkih ruta
Opis:	Treća najvažnija ruta za područje Karlovačke županije je državna vezna ruta radnog naziva 'Ruta Rudolfina', nazvana tako jer se znatnim dijelom pruža u koridoru povijesne ceste 'Rudolfine' od Karlovca dolinom Mrežnice prema Novom Vinodolskom. Ova je ruta iznimno važna stoga jer se radi o trenutno jedinoj biciklističkoj vezi unutrašnjosti Hrvatske s morem na kojoj nisu potrebne gotovo nikakve intervencije. Ne računajući kratki zajednički dio s državnom glavnom rutom br. 3 u gradu Karlovcu na području Karlovačke županije duga je 94 km, a vodi od Karlovca odnosno Mostanja preko Duge Rese, Trošmarije, Ogulina i Jasenka do granice s Primorsko-goranskom županijom nedaleko prijevoja Stalak. Realizacija ove mjere podrazumijeva izradu izvedbenog plana obilježavanja rute i postavljanje cikloturističke signalizacije na cijeloj ruti. Budući da vizualni izgled i dimenzije oznaka rute i cikloturističkih putokaza još nisu definirani zakonskim propisima, oni će se dostaviti naknadno nakon dogovora s nadležnim strukturama u MMPI, s time da je sigurno da će se raditi oznakama i putokazima plave boje te bijelim slovima. Na ruti se, prema okvirnim kalkulacijama, predviđa postavljanje oko 75 stupova s minimalno 65 dvosmjernih oznaka rute i 10 dvosmjernih cikloturističkih putokaza i to u Karlovcu (Zvijezda i Mostanje), Dugoj Resi, Belavićima (Kamp 'Slapić'), Zvečaju, Skukanima (Toplice 'Lešće'), Trošmariji, Ogulinu, Bjelskom i Jasenku. Oko deset stupova i putokazi u Karlovcu (Zvijezda i Mostanje) preklapali bi se oznakama državne glavne rute br. 3. U dogovoru sa Županijskom upravom za ceste preporučuje se da se, umjesto na posebne stupove, oznake postavljaju na stupove na kojima se nalaze prometni znakovi i putokazi, kao što je uobičajeno u razvijenim europskim zemljama. Ne računajući uređenje biciklističke staze ili trake u Mostanju na izlazu iz Karlovca na dijelu gdje se ova ruta preklapa s državnom glavnom rutom br. 3, na ovoj ruti nisu potrebne nikakve dodatne intervencije za

	zadovoljavanje osnovnih standarda, tako da bi se odmah mogla staviti u funkciju. I ona bi se stoga mogla odmah opremiti odmorištima i servisnim stanicama te uvrstiti u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a u skladu s mjerama u nastavku Operativnog plana.
Područje obuhvata:	Gradovi Karlovac, Duga Resa i Ogulin i općine Generalski Stol i Bosiljevo
Dionici:	• Karlovačka županija • Jedinice lokalne samouprave gradova i općina na ruti • Županijska uprava za ceste Karlovačke županije • Hrvatske ceste • Hrvatske šume
Aktivnosti:	• Prometni elaborat postavljanja prometnih znakova za označavanje cikloturističkih ruta izrađen od strane ovlaštenog inženjera cestovnog prometa • Postavljanje prometne cikloturističke signalizacije • Uređenje odmorišta sa servisnim stanicama • Uvrštavanje u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a
Vrijeme provedbe:	2018.

Mjera IV. Kreiranje državne vezne rute Vrbovsko - Ogulin - Poljanak (Plitvice) - 72 km

Cilj:	Stvaranje mreže uređenih ključnih županijskih cikloturističkih ruta
Opis:	Među osobito važne rute Karlovačke županije spada i potencijalna državna vezna ruta Vrbovsko - Ogulin - Poljanak u neposrednoj blizini Nacionalnog parka 'Plitvička jezera'. Osim što povezuje Ogulin s Plitvičkim jezerima i dvije državne glavne rute br. 3. i br. 6, ova poveznica ima i potencijalni međunarodni značaj s obzirom na njen prirodni nastavak od Vrbovskog prema Brodu na Kupi i dalje prema Kočevju i Ljubljani u Sloveniji, a u drugom smjeru prema dolini Une i Bihaću u Bosni i Hercegovini. Na području Karlovačke županije duga je 72 km, a vodi od granice s Primorsko-goranskom županijom između naselja Ljubošina i Hreljin Ogulinski preko Ogulina, Jospidola, Plaškog i Saborskog do naselja Poljanak uz granicu s Ličko-senjskom županijom. Realizacija ove mjere podrazumijeva izradu izvedbenog plana obilježavanja rute i postavljanje cikloturističke signalizacije na cijeloj ruti. Budući da vizualni izgled i dimenzije oznaka rute i cikloturističkih putokaza još nisu definirani zakonskim propisima, oni će se dostaviti naknadno nakon dogovora s nadležnim strukturama u MMPI, s time da je sigurno da će se raditi oznakama i putokazima plave boje te bijelim slovima.

Na ruti se prema okvirnim kalkulacijama predviđa postavljanje oko 80 stupova s minimalno 70 dvosmjernih oznaka rute i 7 dvosmjernih cikloturističkih putokaza i to u Hreljinu Ogulinskom, Ogulinu (Park Kralja Tomislava), Josipdolu, Sabljakima Modruškim, Plaškom, Saborskom i Poljanku u općini Plitvička jezera u Ličko-senjskoj županiji. Putokaz u Poljanku preklapao bi se s putokazom na državnoj glavnoj ruti br. 3, a putokaz i jedna oznaka rute u Ogulinu s oznakama državne vezne rute 'Rudolfina'. U dogovoru sa Županijskom upravom za ceste preporučuje se da se, umjesto na posebne stupove, oznake postavljaju na stupove na kojima se nalaze prometni znakovi i putokazi, kao što je uobičajeno u razvijenim europskim zemljama.

Iako se veći dio rute Vrbovsko - Ogulin - Plitvička jezera pruža na državnoj cesti D-42, prosječni ljetni dnevni promet na njoj, osim na potezu Ogulin - Josipdol rijetko prelazi 1.000 vozila. Stoga se jedina nepovoljnija dionica na ovoj ruti odnosi na dio između Oštarija i Munjave kod Josipdola, na kojem promet iznosi blizu 1.500 vozila i ima ravnih dijelova na kojima su moguće velike brzine, a nije moguće promet biciklista voditi slikovitim paralelnim lokalnim cestama kao u području samog Ogulina. Stoga se kao jedina ozbiljnija intervencija na ovoj ruti preporučuje:

1. Uređenje biciklističke trake na kolniku državne ceste D-42 između Oštarija i Munjave u duljini od 5,5 km, uključujući i dio koji se preklapa s državnom cestom D-23 između Josipdola i Munjave dug 1,4 km, koji bi zbog najvećeg prometa trebao imati prioritet u uređenju.

Paralelno s obilježavanjem rute predviđa se i njeno opremanje odmorištima i servisnim stanicama te njeno uvrštavanje u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a u skladu s mjerama u nastavku Operativnog plana..

Područje obuhvata:	Grad Ogulin i općine Josipdol, Plaški i Saborsko te općina Plitvička jezera u Ličko-senjskoj županiji
Dionici:	• Karlovačka županija • Jedinice lokalne samouprave gradova i općina na ruti • Županijska uprava za ceste Karlovačke županije
Aktivnosti:	• Prometni elaborat postavljanja prometnih znakova za označavanje cikloturističkih ruta izrađen od strane ovlaštenog inženjera cestovnog prometa • Postavljanje prometne cikloturističke signalizacije • Uređenje odmorišta sa servisnim stanicama • Uvrštavanje u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a
Vrijeme provedbe:	2019.

Mjera V. Kreiranje državne vezne rute Barilović - Vojnić - Petrova gora - 28 km

Cilj:	Stvaranje mreže uređenih ključnih županijskih cikloturističkih ruta
Opis:	U potencijalne državne vezne rute koje prolaze Karlovačkom županijom spada i veza Barilović - Vojnić - Petrova gora. Osim za Karlovačku, ova je ruta vrlo važna i za Sisačko-moslavačku županiju, kao središnja cikloturistička veza smjerom zapad - istok sjevernim dijelom Banovine s potencijalnim produžecima prema Sisku i dolini Une. Na području Karlovačke županije duga je 28 km, a vodi od Barilovića na Korani u smjeru istoka preko Krnjaka i Vojnića do vrha Petrove gore i granice s općinom Topusko u Sisačko-moslavačkoj županiji. Naziv rute mogao bi biti 'Petrova gora', iako bi ga trebalo uskladiti sa Sisačko-moslavačkom županijom ukoliko bi se uređivala jedinstvena ruta. Realizacija ove mjere podrazumijeva izradu izvedbenog plana obilježavanja rute i postavljanje cikloturističke signalizacije na cijeloj ruti. Budući da vizualni izgled i dimenzije oznaka rute i cikloturističkih putokaza još nisu definirani zakonskim propisima, oni će se dostaviti naknadno nakon dogovora s nadležnim strukturama u MMPI, s time da je sigurno da će se raditi oznakama i putokazima plave boje te bijelim slovima. Na ruti se prema okvirnim kalkulacijama predviđa postavljanje oko 25 stupova s 20 dvosmjernih oznaka rute i 5 dvosmjernih cikloturističkih putokaza i to u Bariloviću, Krnjaku, Vojniću, Muljavi (Lovački dom) i na Petrovoj gori. Stup i putokaz u Bariloviću odnosi se na istu lokaciju kao i na državnoj glavnoj ruti br. 3. U dogovoru sa Županijskom upravom za ceste preporučuje se da se, umjesto na posebne stupove, oznake postavljaju na stupove na kojima se nalaze prometni znakovi i putokazi, kao što je uobičajeno u razvijenim europskim zemljama. Jedine dvije intervencije koje bi trebalo izvršiti na ovoj ruti odnose na: 1. Uređenje 1 km biciklističke trake na kolniku državne ceste D-6 između Vojnića i Kolarića. 2. Asfaltiranje 400 metara županijske ceste Ž-3225 u vršnom dijelu Petrove gore na kontaktu sa Sisačko-moslavačkom županijom, uz napomenu da u nastavku do naselja Perna u općini Topusko u Sisačko-moslavačkoj županiji ima dodatnih 9 kilometara makadamske ceste. Neovisno o uređivanju rute u Sisačko-moslavačkoj županiji, ova ruta bi se mogla odmah opremiti odmorištima i servisnim stanicama te uvrstiti u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a u skladu s mjerama u nastavku Operativnog plana.
Područje obuhvata:	Općine Barilović, Krnjak i Vojnić
Dionici:	• Karlovačka županija • Jedinice lokalne samouprave gradova i općina na ruti

	• Županijska uprava za ceste Karlovačke županije • Hrvatske ceste • Hrvatske šume
Aktivnosti:	• Prometni elaborat postavljanja prometnih znakova za označavanje cikloturističkih ruta izrađen od strane ovlaštenog inženjera cestovnog prometa • Postavljanje prometne cikloturističke signalizacije • Uređenje odmorišta sa servisnim stanicama • Uvrštavanje u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a
Vrijeme provedbe:	2018. - 2019.

Mjera VI. Kreiranje kružne Županijske rute - 284 km

Cilj:	Stvaranje mreže uređenih ključnih županijskih cikloturističkih ruta
Opis:	Uz četiri rute državnog značaja, vrlo veliku važnost za područje Karlovačke županije ima kružna županijska ruta koja bi, u duljini od 284 kilometara, povezala ključne atrakcije i najvažnija naselja u Županiji, s posebnim naglaskom na obuhvatu prostora kroz koji ne prolaze dvije glavne rute državnog značaja. Ukoliko bi se, kao polaznu točku, odredilo sjedište Županije Karlovac, ruta bi trebala prolaziti trasom Karlovac - Utinja - Vojnić - Budačka Rijeka - Cetingrad - Furjan - Drežnik Grad - Saborsko - Plaški - Modruš - Ogulin - Trošmarija - Bosiljevo - Ladešići - Ribnik - Martinski Vrh - Ozalj - Karlovac. Kao i kod ruta državnog značaja, realizacija ove mjere podrazumijeva izradu izvedbenog plana obilježavanja rute i postavljanje cikloturističke signalizacije na cijeloj ruti. Budući da vizualni izgled i dimenzije oznaka rute i cikloturističkih putokaza još nisu definirani zakonskim propisima, oni će se dostaviti naknadno nakon dogovora s nadležnim strukturama u MMPI, s time da je sigurno da će se raditi oznakama i putokazima plave boje te bijelim slovima. Prema okvirnim kalkulacijama predviđa se postavljanje oko 280 stupova s minimalno 250 dvosmjernih oznaka rute i 25 dvosmjernih cikloturističkih putokaza i to u Karlovcu (Dubovac i Zvijezda), Kamenskom, kod odvojka za Skakavac, u Utinji, Vojniću, Grabovcu Vojničkom, Klokoču, Cetingradu, Bogovolji (kod graničnog prijelaza s Bosnom i Hercegovinom), Novoj Kršlji (kod odvojka za Baračeve spilje), Drežnik Gradu, Saborskom, Plaškom, Sabljakima Modruškim, Modrušu, Zagorju (jezero Sabljaci), Ogulinu (Park Kralja Tomislava), Trošmariji, Bosiljevu, Vukovoj Gorici, Ladešićima, Ribniku, Ozlju i Mahićnom.

Oko 30 oznaka rute i putokazi u Karlovcu (Dubovac i Zvijezda), Ozlju, Mahićnom, Drežnik Gradu, Čatrnji i Poljanku preklapali bi se sa oznakama državne glavne rute br. 3, desetak stupova i putokazi u Kamenskom i Bosiljevu preklapali bi se sa oznakama rute br. 6, dvadeset stupova i putokazi u Trošmariji i Ogulinu sa oznakama rute 'Rudolfine', oko 35 stupova i putokazi u Ogulinu, Sabljakima Modruškim, Plaškom, Saborskom i Poljanku u općini Plitvička jezera s veznom rutom Vrbovsko - Ogulin - Plitvička jezera te pet stupova i putokaz u Vojniću s veznom rutom Barilović - Vojnić - Petrova gora. U dogovoru sa Županijskom upravom za ceste preporučuje se da se, umjesto na posebne stupove, oznake postavljaju na stupove na kojima se nalaze prometni znakovi i putokazi, kao što je uobičajeno u razvijenim europskim zemljama.

Ne računajući intervencije u Ozlju, Mahićnom i Selištu Drežničkom na ruti br. 3 i u Vojniću na ruti prema Petrovoj gori, na Županijskoj ruti predviđa se jedna mala, ali važna intervencija te šest većih koje se odnose isključivo na istočni dio rute:

1. Najvažnija intervencija je uređenje 200 metara biciklističke trake na kolniku državne ceste D-3 u Vukovoj Gorici između odvojaka za Bosiljevo i Netretić, budući da se radi o opasnom segmentu inače vrlo mirnog dijela rute.

Ostale intervencije uključuju:

2. Asfaltiranje 3,3 km lokalne ceste L-34095 između Utinje i Međedka Utinjskog.
3. Uređenje 2,6 km biciklističke trake na kolniku državne ceste D-6 između Vojišnice i Vojnića.
4. Uređenje stabilne i kvalitetne makadamske podloge na 2,5 km nerazvrstane ceste kod Budačke Rijeke u općini Krnjak (u smjeru Grabovca Vojničkog).
5. Uređenje stabilne i kvalitetne makadamske podloge, a po mogućnosti i asfaltiranje 6 km nerazvrstane ceste između Šljivnjaka na području grada Slunja i Dunjaka u općini Vojnić.
6. Uređenje stabilne i kvalitetne makadamske podloge, a po mogućnosti i asfaltiranje 9,7 km županijske ceste Ž-3267 između Furjana i Kordunskog Ljeskovca.
7. Uređenje stabilne i kvalitetne makadamske podloge, a po mogućnosti i asfaltiranje 2,8 km županijske ceste Ž-3269 između Kordunskog Ljeskovca i Nove Kršlje.

Paralelno s obilježavanjem rute predviđa se i njeno opremanje odmorištima i servisnim stanicama te njeno uvrštavanje u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a u skladu s mjerama u nastavku Plana. S obzirom na to da je u istočnom dijelu Županijske rute od Karlovca preko Vojnića i Cetingrada do Rakovice potrebno poduzeti veći broj

	intervencija radi olakšavanja kretanja cikloturista preporučuje se da se taj dio obilježi kasnije, dok bi veći zapadni dio mogao biti u funkciji već 2018. godine.
Područje obuhvata:	Gradovi Karlovac, Ozalj, Slunj i Ogulin te općine Vojnić, Krnjak, Cetingrad Rakovica, Saborsko, Plaški, Josipdol, Netretić, Bosiljevo i Ribnik
Dionici:	• Karlovačka županija • Jedinice lokalne samouprave gradova i općina na ruti • Županijska uprava za ceste Karlovačke županije • Hrvatske ceste
Aktivnosti:	• Prometni elaborat postavljanja prometnih znakova za označavanje cikloturističkih ruta izrađen od strane ovlaštenog inženjera cestovnog prometa • Postavljanje prometne cikloturističke signalizacije • Uređenje odmorišta sa servisnim stanicama • Uvrštavanje u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a
Vrijeme provedbe:	2018. - 2020.

Slika 7.1

KARTA NOVIH CIKLOTURISTIČKIH RUTA KARLOVAČKE ŽUPANIJE

Tumač simbola

- državne ceste
- županijske ceste
- D-28 oznaka državne ceste
- 2143 oznaka županijske ceste
- željeznička pruga
- županijska granica
- ▲ 192 m glavni vrhovi
- glavne rijeke
- ribnjaci
- gradovi
- općinska središta
- ostala važnija mjesta
- planirana državna glavna cikloturistička ruta br. 3
- planirana državna glavna cikloturistička ruta br. 6
- planirane državne vezne cikloturističke rute
- planirana županijska cikloturistička ruta
- primarne intervencije u cikloturističku rutu
- sekundarne intervencije u cikloturističku rutu

Mjera VII. Obilježavanje i unapređenje lokalnih ruta za rekreativne bicikliste na odmoru i/ili izletu u Županiji

Cilj:	Unapređenje proizvoda cikloturizma na lokalnim rutama za rekreativne i trekking bicikliste
Opis:	Uz trenutno obilježene brojne lokalne rute u Karlovačkoj županiji postoji potreba za obilježavanjem i dodatnih ruta. Budući da bi se obilježavanje ovih ruta primarno provodilo na prometnicama na kojima nisu u planu krupne intervencije, radi se o razmjerno malim sredstvima potrebnim za njihovu realizaciju. Stoga se preporučuje podržavanje obilježavanja i ovih ruta ukoliko udovoljavaju standardima utvrđenim Operativnim planom. Obilježavanje ovih ruta već se provodi u sklopu provođenja projekta 'KAŽU PEDALA' kroz aktivnosti 'Dovršetak trasiranja započetih ruta', koji uključuje izradu i postavljanje biciklističkih znakova i putokaza. Zbog potencijalno velikog broja ovih ruta njihove trase se ne mogu precizirati Planom, ali treba težiti da udovoljavaju istim standardima kao i rute državnog značaja. To svakako uključuje i nove rute koje bi se razvijale u skladu s lokalnim inicijativama. Podrazumijeva se uvrštavanje i ovih ruta u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a, ali primarno na detaljnijim materijalima koji bi se odnosili na pojedine dijelove Karlovačke županije.
Područje obuhvata:	Cijeli prostor Karlovačke županije
Dionici:	• Karlovačka županija • Jedinice lokalne samouprave gradova i općina • Županijska uprava za ceste Karlovačke županije • Hrvatske ceste • Hrvatske vode • Hrvatske šume • Biciklističke udruge u Županiji
Aktivnosti:	• Prometni elaborat postavljanja prometnih znakova za označavanje cikloturističkih ruta • Postavljanje prometne cikloturističke signalizacije • Uvrštavanje u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a
Vrijeme provedbe:	2017.-2020. (kontinuirano)

Mjera VIII. Kreiranje ruta, bike parkova i ostalih sadržaja za brdske (MTB) bicikliste

Cilj:	Unapređenje ponude za brdske (MTB) bicikliste
Opis:	Radi stvaranja turističke ponude za brdske bicikliste na području Županije potrebno je urediti i obilježiti nekoliko staza namijenjenih brdskim

biciklistima. Osim obilježavanja staza koje treba biti krajnje jednostavno i neagresivno po okoliš, to podrazumijeva i uređenje dodatnih sadržaja na stazama (prepreke, skakaonice, brvna, itd.).

Zbog potencijalno velike lokalne potražnje u gradu Karlovcu i okolici, uključujući i područje Duge Rese, kao najpogodnije područje za razvoj brdskog biciklizma ističe se bliža okolica Karlovca, poglavito Dubovac i okolni brdski prostori zbog tradicije održavanja natjecanja. Lokalna potražnja, ali i tereni na obroncima Kleka i oko jezera Sabljaci pogoduju razvoju brdskog biciklizma i u području Ogulina, dok je u području Rakovice razvoj sadržaja za brdske bicikliste važan zbog velike turističke potražnje vezano uz blizinu Nacionalnog parka Plitvička jezera.

Prisutnost brdskih biciklista i poticanje njihovih aktivnosti, a tako i mogućnosti za daljnji razvoj evidentne su i u drugim dijelovima županije, kao npr. u području Petrove gore i Lovačkog doma 'Muljava' te na području općine Ribnik vezano uz ugostiteljsko-turistički objekt 'Srce prirode'. Iako trenutno to nije aktualno, eventualno ponovno aktiviranje žičare na Bjelolasici omogućilo bi stvaranje atraktivne dugačke 'downhill' (MTB spust) staze kakvih u Hrvatskoj gotovo da i nema, kao i mogućnost investiranja u bike centar s bike parkom Bjelolasica na području Jasenka kod Ogulina.

Prioritet u razvoju sadržaja za brdske bicikliste trebali bi imati prostori koji pokazuju najsnažniju inicijativu radi osiguranja kontinuiteta u održavanju infrastrukture. Kao i u slučaju infrastrukture namijenjene korisnicima cestovnih i trekking bicikala podrazumijeva se uvrštavanje sadržaja za brdske bicikliste u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a.

Područje obuhvata:	Gradovi Karlovac i Ogulin i općine Rakovica, Vojnić i Ribnik, a eventualno i drugi gradovi i općine u skladu s lokalnim inicijativama
Dionici:	• Karlovačka županija • Jedinice lokalne samouprave gradova i općina • Biciklističke udruge u Županiji
Aktivnosti:	• Obilježavanje posebnih ruta za brdske bicikliste • Uređenje bike centra i bike parkova s preprekama i skakaonicama • Uvrštavanje ponude za brdske bicikliste u promocijske materijale Županijskog i lokalnih TZ-a
Vrijeme provedbe:	2018-2020.

Mjera IX. Razvoj odmorišta i servisnih stanica za cikloturiste

Cilj:	Podizanje kvalitete cikloturističkih ruta u Karlovačkoj županiji
--------------	--

Opis: Cikloturizam predstavlja turistički proizvod aktivnog odmora i rekreacije pa je za njegovu cjelovitost ponude i opremljenost ruta potrebno planirati mjesta za odmor. Pri tome se ne misli na uređena mjesta za parkiranje bicikla i klupe u većim urbanim središtima već na cikloturistička odmorišta na rutama u ruralnim predjelima ili manjima naseljima. Kod definiranja lokacija za takva odmorišta važno je da se radi o mjestima izdvojenima od buke, lijepo uređenim i održavanim s lijepim vizurama. S obzirom na duljinu i težinu rute potrebno ih je pravilno rasporediti vodeći računa o potrebama za odmorom, odnosno, predahom na rutama.

Uobičajena opremljenost odmorišta sastoji se od:

- Uređenih mjesta za parkiranje bicikla,
- Nekoliko klupa za sjedenje (i stola),
- Koša za smeće,
- Nadstrešnice (mogućnost sklanjanja od kiše i sunca),
- Info-panoa s kartom koja sadrži prikaz ruta, lokacije za odmorišta, turističke sadržaje u okruženju i druge osnovne turističke informacije.

Odmorišta mogu sadržavati i stanice za popravak bicikla (osnovni alat uključujući pumpu za bicikl) te dostupnost pitke vode, što im daje dodanu vrijednost.

U Karlovačkoj županiji predlaže se formiranje odmorišta na sljedećim lokacijama:

- Kamanje
- Zorkovac na Kupi ili Levkušje (uz Kupu)
- Barilović (kod Starog grada)
- Između Siće i Perjasice
- Gornji Poloj
- Lipovac
- Drežnik Grad (kod Starog grada)
- Bosiljevo (kod Starog grada)
- Novigrad na Dobri (kod Starog grada)
- Brođani (uz Kupu)
- Lasinja (uz Kupu)
- Područje Utinje
- Kestenovac
- Bogovolja ili Furjan
- Begovac (pogled na Blata)
- Modruš (kod Starog grada)
- Sabljaci (uz jezero)
- Trošmarija (uz Dobru)
- Prilišće

	• Bogovci (vidikovac iznad Kupe) • Svetice (vidikovac) • Između Lipe i Protulipe (uz Dobru) • Dani • Bjelsko (kod stijene Visibaba) • U šumi, uz cestu Ž-5094 Jasenak - Novi Vinodolski
Područje obuhvata:	Područje Karlovačke županije
Dionici:	• Karlovačka županija • Sustav turističkih zajednica • Jedinice lokalne samouprave gradova i općina
Aktivnosti:	• Odrediti točne lokacije za odmorišta • Definirati standard izgleda odmorišta što više usklađen s okolišem i tradicijom autentične drvene građe • Provesti projekt izgradnje odmorišta (u fazama) • Regulirati održavanje odmorišta u okviru održavanja ruta • Promovirati odmorišta u svim informativnim i promocijskim materijalima lokalnih i županijskih turističkih zajednica i drugih dionika
Vrijeme provedbe:	2017. - 2019.

7.2. OPERATIVNA STRATEGIJA ZA RAZVOJ I PROMOCIJU CIKLOTURISTIČKOG PROIZVODA

Mjera X. Razvoj i certificiranje smještajne ponude, unapređenje ugostiteljskih sadržaja i izleta za cikloturiste

Cilj:	Poticanje poduzetništva i podizanje prepoznatljivosti Karlovačke županije kao cikloturističke destinacije
Opis:	Cikloturisti, kao tržišni segment u turizmu, imaju određene specifične zahtjeve vezane uz samu aktivnost i opremu koju koriste. Ukoliko se prate ti zahtjevi i uvode elementi ponude koji odgovaraju tim zahtjevima podiže se kvaliteta destinacijskog cikloturističkog proizvoda i cjelovitost turističkog doživljaja. Važan element pri tome čine ponuda smještaja, ugostiteljskih sadržaja te ponuda tematiziranih izleta. Uobičajena je praksa da se smještajni objekti koji žele privlačiti cikloturiste dodatno opreme i prilagode uvođenjem usluga koje njihov boravak čine ugodnijim i sadržajnijim. Ispunjavajući te kriterije, specijaliziraju se i dobivaju oznaku marke kvalitete koja im pomaže u prepoznavanju na

tržištu te u promocijskim i prodajnim aktivnostima. Prema primjerima dobre prakse iz okruženja ti zahtjevi mogu biti podijeljeni u više kategorija (obavezni, opcionalni) kako bi se objekti koji se žele posebno specijalizirati mogli još dodatno istaknuti. Osnovni kriteriji moraju ispuniti ključne potrebe cikloturista (npr. prihvata za jednu noć, prostor za odlaganje opreme, prostor za sušenje, alat za jednostavne popravke i sl.), dok opcionalni kriteriji unose faktor diferencijacije i čine 'soft' dio ponude gdje je ključna inovativnost u uslugama (npr. ponuda izleta, prijevoz prtljage, usluga rezervacije noćenja u sljedećem objektu, kvalitetni info-materijali, savjetovanje vezano uz obilazak turističkih atrakcija i sl.).

Važno je odrediti model certificiranja, odnosno, nositelja dodjele certifikata te način provedbe i monitoringa. Isto tako, potrebno je izraditi grafički standard te izgled ploča koje će objekti koji ispune kriterije istaknuti na vidljivim mjestima (za što je, također, važno izraditi upute i pravila). Osim samih smještajnih objekata u Karlovačkoj je županiji važno certificirati i kampove, koji već danas razvijaju ponudu za cikloturiste i čine važan segment ukupne turističke ponude. Certificirani objekti posebno se promoviraju kroz sve promocijske materijale i aktivnosti sustava turističkih zajednica i drugih dionika u turističkom marketingu. Osim unapređenja smještajnih sadržaja valja razmisliti i o prilagodbi ugostiteljskih sadržaja i atrakcija, koji također mogu uz relativno malo intervencija postati dostupniji i prilagođeni cikloturistima (npr. sigurno odlaganje bicikala, 'lunch paketi', prilagođeni zdravi, energetske jači obroci i sl.).

Kad je riječ o organiziranoj ponudi izleta za cikloturiste danas ona u Županiji postoji, ali je, s obzirom na mogućnosti, još uvijek relativno skromna te bi valjalo poticati turističke agencije na ovu vrstu ponude. Vezano uz to, važno je istražiti interes agencija, poticati ih na ponudu paketa za cikloturiste u smislu pomoći kod izrade programa, organizacije studijskih putovanja sa ciljem upoznavanja primjera dobre prakse i sl. Ponuda izleta tematski se može prilagoditi obilasku turističkih atrakcija i njihovom povezivanju sa cikloturizmom koji tako povezuje edukaciju, rekreaciju i opuštanje uz cjeloviti turistički doživljaj. Pri tome je važno uzeti u obzir i uslugu Hrvatskih željeznica budući da je Županija dobro povezana sa Zagrebom čiji stanovnici i posjetitelji mogu činiti znatan dio ukupne cikloturističke potražnje.

Područje obuhvata:	Cijela Karlovačka županija
Dionici:	• TZ Karlovačke županije • Karlovačka županija • Privatni sektor: hotelijeri, ugostitelji, turističke agencije, kampovi • Javna ustanova Natura viva

	• Javni sektor: kulturne atrakcije • Ministarstvo turizma
Aktivnosti:	Smještaj i ugostiteljstvo • Provesti programe interne komunikacije s dionicima u turizmu te istražiti interes za certificiranje • Dostaviti popis zainteresiranih objekata s područja Županija Koordinacijskom tijelu za razvoja cikloturizma pri Ministarstvu turizma RH • Razraditi model i nositelja certificiranja • Definirati kriterije i standarde usluga za pojedine objekte • Provesti certificiranje • Izraditi vizualni identitet (znak marke kvalitete) i dodjela istoga objektima • Praćenje/monitoring ispunjavanja kriterija za dodjelu znaka kvalitete • Izraditi plan i provoditi promocijske aktivnosti vezane uz certificirane objekte • Promovirati certificirane cikloturističke objekte u svim informativnim i promocijskim materijalima lokalnih i županijskih turističkih zajednica i drugih dionika Turističke agencije • Razviti i provoditi sustav poticaja za turističke agencije za specijalizaciju za cikloturiste (edukacija, obilazak primjera dobre prakse, povezivanje s drugim dionicima, edukacija vodiča za cikloturizam, promocija) Trgovina i usluga • Poticati male obrtnike u cikloturizmu: biciklistički servisi, vulkanizeri, lokalni prijevoznici i taxi servisi, trgovine posebnom sportskom i cikloturističkom opremom • Poticati, organizirati i provoditi ciljane edukacije malih poduzetnika u cikloturizmu praćenjem novih trendova, u suradnji s većim lancima specijaliziranih trgovina npr. Keindl Sport, Rog_joma, Decatlon, Author TCT d.o.o., Protea Sport, Peloton biciklistički centar itd. (veći specijalizirani lanci mogu ponuditi obuku kadrova vezanih uz određene vrste bicikala, trendove u biciklizmu, npr. uz e-bicikl, rezervnim dijelovima itd.)
Vrijeme provedbe:	2017. - 2020.

Mjera XI. Razvoj informativnih i interpretativnih sadržaja

Cilj:	Unapređenje kvalitete cikloturističkog proizvoda
--------------	--

Opis:	Doživljaju boravka cikloturista u destinaciji uvelike pridonosi dostupnost i kvaliteta informacija na dovoljno detaljnoj razini i mjestima gdje ih očekuje. Suvremene tehnologije omogućuju dostupnost informacija putem mrežnih (web) stranica, društvenih mreža, mobilnih aplikacija i sl. Međutim, cikloturistima je tijekom boravka u Županiji važno pružati informacije i na druge načine, bilo tiskanim materijalima i osobnom preporukom (TIC-evi) ili info materijalima u prostoru (info-ploče, pano-karte i informativne ploče). TIC-evi danas funkcioniraju u okviru ureda turističkih zajednica i u njima je važno osigurati kvalitetne karte i brošure kao i mogućnost dobivanja preporuka od strane educiranih informatora koji cikloturiste mogu savjetovati, poticati ih na kretanje po destinaciji i uputiti ih na dodatne sadržaje. Povrh toga, info materijale potrebno je distribuirati i kroz smještajne i ugostiteljske objekte, muzeje, TIC-eve, atrakcije i druga mjesta koja posjećuju biciklisti. Dalje, informiranost se osigurava i kroz kvalitetne informativne i interpretativne sadržaje u prostoru pri čemu se misli na info-ploče postavljene na mjestima na kojima se očekuju informacije - odmorištima, vidikovcima, kod većih atrakcija. Interpretaciju je potrebno osigurati na više stranih jezika, sa svim potrebnim informacijama, ciljano i pregledno, bez suvišnih detalja. Poželjno je da info-ploče na cijelom prostoru budu jednoobraznog dizajna, odnosno, vizualno povezane (materijal, boje, koncept, raspored informacija, način isticanja poruka) te dimenzijama i oblikom prilagođene prostoru i okruženju.
Područje obuhvata:	Područje cijele Županije
Dionici:	• Jedinice lokalne samouprave • Sustav turističkih zajednica • Ostali dionici iz javnog sektora (Hrvatske ceste, Ministarstvo kulture, Zavod za zaštitu prirode i dr.) • Privatni poduzetnici
Aktivnosti:	• Izrada baza za distribuciju informativnih i promocijskih materijala • Definiranje TIC-eva (duž) ruta u kojima će se osigurati informativne usluge • Definiranje atrakcija koje je potrebno interpretirati • Određivanje lokacija za info-ploče i interpretacijske ploče • Definiranje dizajna za jednoobrazne info-ploče interpretacijske ploče i druge info materijale (sinergijski učinci) • Izrada i postavljanje info-ploče • Izrada i postavljanje interpretacijskih sadržaja • Održavanje informativnih i interpretativnih sadržaja
Vrijeme provedbe:	• 2018. – 2020. (kontinuirano)

Mjera XII. Unapređenje promocijskih aktivnosti i materijala

Cilj:	Podignuti razinu prepoznatljivosti Karlovačke županije kao cikloturističke destinacije te privlačiti veći broj turista
Opis:	Cikloturizam je, kao jedan od ključnih turističkih proizvoda, zastupljen u gotovo svim promocijskim materijalima Turističke zajednice Karlovačke županije. Također, promovira se i kroz posebne ciljane promocijske materijale brošuru/atlas na kojem su rute opisane tekstualno i prikazane na kartama. Važno je da su ti materijali dostupni u TIC-evima, smještajnim i ugostiteljskim objektima. Kad je riječ o aktivnostima valjalo bi ciljati aktivnosti tj. organizirati nastupe na specijaliziranim sajmovima, oglašavati se u specijaliziranim medijima te pojačano organizirati studijska putovanja novinara i blogera koji obrađuju teme cikloturizma, te specijaliziranih inozemnih agenata i turoperatora. Vezano uz to, sukladno financijskim mogućnostima, te udruženim naporima s drugim dionicima izrađuje se plan te se provode aktivnosti za svaku godinu. Osnovni skup tiskanih promocijskih materijala za cikloturizam sadržavao bi sljedeće: - <i>Cikloturističke karte Županije:</i> za cikloturiste je potrebno izraditi cikloturističke karte kojim će se pokriti cijeli prostor Županije. Karte trebaju na pregledan i jednostavan način prikazati rute, sva njena obilježja, usluge i atrakcije. - <i>Imidž-info materijali:</i> cikloturizam se promovira u imidž i info materijalima Turističke zajednice Karlovačke županije. I materijali svih drugih turističkih zajednica u Županiji trebali bi promovirati cikloturizam. Materijali bi se trebali distribuirati kroz sustav TZ kao i kroz smještajne i ugostiteljske objekte, agencije i atrakcije. Za tiskane materijale važno je da su koncepcijski međusobno usklađeni kao i s promocijom putem mrežnih (web) stranica, društvenih mreža i mobilnih aplikacija (koncept, korištenje boja, ključne poruke, isticanje posebitosti, teme, način slaganja i sl.). Dalje, unapređenje promocije cikloturizma kroz mrežne (web) stranice i mobilne aplikacije uključuje sljedeće: - Kod izbornika 'Što raditi/vidjeti'/'cikloturizam' istaknuti imidž fotografije cikloturista (cikloturisti koji borave u Županiji, posebno atraktivne rute, pogledi i vizure specifične za rute u Županiji i sl.). Link za portal za cikloturiste staviti na stranice nakon što se izradi nova verzija stranica (https://cyclingadventure.net/). - Izradu web portala za cikloturizam u Karlovačkoj županiji sa svim potrebnim informacijama kroz pregledno definirane izbornike

	(npr. staze, smještaj, ugostiteljstvo, manifestacije, aktualna ponuda, servisi i usluge, korisne informacije i sl.). Osigurati da link bude dostupan kroz sve web stranice sustava turističkih zajednica kao i kroz druge ključne dionike u turizmu Županije. - Izradu mobilne aplikacije za aktivni odmor/cikloturizam u Županiji sa svim potrebnim integriranim sadržajima koji čine cjeloviti proizvod (smještaj, usluge, atrakcije, karte, servisi, ugostiteljstvo i dr.). Sve elektroničke verzije materijala trebaju biti vizualno i konceptijski međusobno usklađene kao i s tiskanim materijalima (logo, boje, slova, poruke i dr.) kako bi se postigli što bolji sinergijski učinci.
Područje obuhvata:	Područje cijele Županije (sve turističke zajednice u Županiji)
Dionici:	• Turističke zajednice u Županiji u suradnji s jedinicama lokalne samouprave • Specijalizirane tvrtke za izradu promocijskih materijala
Aktivnosti:	Tiskani materijali • Izrada projektnog zadatka/koncepta • Usuglašavanje na razini Županije • Izrada materijala i distribucija Izrada mrežne (web) stranice • Izrada projektnog zadatka/koncepta • Usuglašavanje na razini Županije • Izrada mrežne web stranice i modela ažuriranja Izrada mobilne aplikacije • Izrada projektnog zadatka/koncepta • Izrada mobilne aplikacije i stavljanje linka za njeno preuzimanje na web stranice sustava turističkih zajednica i drugih dionika u turizmu
Vrijeme provedbe:	2017. – 2020. (kontinuirano)

Mjera XIII. Unapređenje dodatnih usluga za cikloturiste i bicikliste

Cilj:	Podizanje kvalitete cikloturističkog proizvoda
Opis:	Raspoloživost, dostupnost i raznolikost potrebnih dodatnih usluga za cikloturiste govori o specijalizaciji destinacije i radu na kvaliteti ovog turističkog proizvoda. Riječ je, primjerice, o mogućnostima najma bicikala na različitim lokacijama, sustavima javnih bicikala i njihovoj dostupnosti turistima, mreži biciklističkih servisa, raspoloživosti punionica za sve popularnije e-bicikle.

Kad je riječ o mogućnostima najma bicikala riječ je o još uvijek relativno skromnim mogućnostima najma bicikla u Županiji pa je potrebno uključiti poduzetnike, posebno smještajne objekte na pružanje ove vrste usluge te ih povezati s većim trgovinama, distributerima bicikala i prateće opreme i rezervnih dijelova.

Sustav javnih bicikala koji je sada dostupan u Karlovcu valjalo bi proširiti i na neka druga mjesta u Županiji, kada se procjeni dovoljno veliki interes. Moguće je razmisliti o Dugoj Resi i Ogulinu, kao potencijalnim lokacijama za ovu vrstu usluge.

Poseban naglasak treba staviti na širenje mreže servisa za bicikle s obzirom na veličinu Županije i mrežu cikloturističkih ruta. Ovaj problem, vezan uz udaljenija područja može se riješiti kroz odmorišta koja bi sadržavala osnovnu opremu za popravak bicikala po uzoru na primjere bike odmorišta u Međimurju i Vukovaru.

Također bi, vezano uz plan intenziviranja razvoja cikloturizma u ovoj Županiji, koja ima iznimne prirodne resurse i šumovit gorski i planinski prostor koje želi očuvati, valjalo na više lokacija uvoditi e-punionice zbog rasta popularnosti ove vrste bicikla među cikloturistima.

Područje obuhvata:	• Područje cijele Županije
Dionici:	• Jedinice lokalnih samouprava • Sustav turističkih zajednica • Privatni sektor (servisi, trgovine e-biciklima, distributeri, serviseri, dr.)
Aktivnosti:	Bike-sharing sustav • Istraživanje interesa za bike-sharing sustav • Dogovor lokalnih samouprava oko povezivanja te formiranje modela partnerstva • Uspostava bike-sharing sustava i njegova promocija lokalnom stanovništvu i turistima (također preko sustava TZ i promo materijala i web stranica) Razvoj ostalih usluga • Razviti sustav poticanja poduzetništva (interni marketing, edukacija)
Vrijeme provedbe:	• 2018. - kontinuirano

7.3. OPERATIVNA STRATEGIJA ZA PODIZANJE KVALITETE LJUDSKIH RESURSA

Mjera XIV. Uspostava operativnog tijela nadležnog za realizaciju planiranih mjera

Cilj:	Provedba i monitoring plana razvoja cikloturizma
Opis:	Kako bi se mjere predviđene ovim planom u što većoj mjeri realizirale i cikloturizam na području Karlovačke županije počeo intenzivnije razvijati predviđa se uspostava operativnog tijela odgovornog za implementaciju mjera. Operativno tijelo okupilo bi ključne predstavnike javnog i privatnog sektora koji su odgovorni za realizaciju mjera. Njegova funkcija bila bi praćenje realizacije mjera, rješavanje eventualnih prepreka prilikom realizacije (npr. pitanje vlasništva, prostorni planovi i sl.), koordinacija između dionika, izvještavanje prema javnosti, pomoć u realizaciji mjera i dr. Operativno tijelo pratilo bi realizaciju predviđenih aktivnosti te osiguravalo jednaku razinu i ravnomjernu informiranost svih dionika relevantnih za razvoj cikloturizma u Županiji o tijeku aktivnosti, planovima i realizaciji. Također, brinulo bi o komunikaciji s drugim Županijama i regijama vezano uz povezivanje ruta na državnoj i međunarodnoj razini kao i s nacionalnim Koordinacijskim tijelom za razvoj cikloturizma.
Područje obuhvata:	Područje Karlovačke županije
Dionici:	• Predstavnici Županije • Predstavnici sustava turističkih zajednica • Predstavnici smještajnih i ugostiteljskih objekata i drugi ključni dionici u turizmu • Predstavnici Udruga • Predstavnici regionalnih razvojnih agencija, poduzeća u državnom vlasništvu (Hrvatske šume, Hrvatske vode, Hrvatske ceste, Zavod za zaštitu prirode itd.)
Aktivnosti:	• Praćenje realizacije plana i izvještavanje Županije i javnosti • Koordinacija dionika i pomoć u planiranju i realizaciji aktivnosti
Vrijeme provedbe:	2017. - kontinuirano

Mjera XV. Edukacija dionika o važnosti razvoja biciklizma i cikloturizma

Cilj:	Podizanje svijesti lokalnog stanovništva o biciklizmu i mogućnosti cikloturizma u Županiji
Opis:	Iako se cikloturizam u Karlovačkoj županiji intenzivno razvija već dugi niz godina, tema biciklizma i cikloturizma je tema o kojoj je važno govoriti

među lokanim stanovništvom iz dva razloga. Prvo, kako bi se uputilo na što češće korištenje bicikla u kontekstu zdravog života i ekologije, a drugo, kako bi se cikloturizam prepoznao kao mogućnost poduzetništva i razvoja proizvoda i usluga koji će unaprijediti turističku ponudu Županije.

Zbog toga je važno poduzimati aktivnosti internog marketinga kroz lokalne medije (tisak, radio, televizija), web i društvene mreže te organizirati radionice/seminare o temi cikloturizma, putem kojih bi se dionici upoznali sa specifičnostima ovog proizvoda, trendovima, mogućnostima razvoja u Karlovačkoj županiji, obilježjima potrošača, mogućnostima promocije i prodaje i dr. Za interni marketing, vezan uz rast biciklizma među lokalnim stanovništvom, potrebno je u edukativne radionice uključiti Ministarstvo unutarnjih poslova, posebno vezano uz aspekt sigurnosti u prometu.

Za suradnju s lokalnim medijima važno je raspolagati bazom tih medija, organizirati događanja, koristiti press materijale (npr. 'press release' pripremiti kod realizacije nekog projekta ili događanja vezanih uz cikloturizam), objavljivati novosti (primjerice, plasiranje informacija o ovome dokumentu) i intervju kako bi cikloturizam bio što više zastupljen u medijima. Tome može pridonijeti i zaseban dio na web stranicama Županijske turističke zajednice namijenjen internoj javnosti gdje se mogu pružati informacije o aktualnim trendovima, informacije o primjerima dobre prakse, kretanja u okruženju i slično.

Područje obuhvata:	• Područje cijele Županije
Dionici:	• Sustav turističkih zajednica • Jedinice lokalne samouprave • Edukativne ustanove • Mediji • Ministarstvo unutarnjih poslova • Javne ustanove za zaštićenu prirodu županija i nacionalnih parkova prirode • Udruge (npr. Via Dinarica)
Aktivnosti:	• Izrada plana aktivnosti internog marketinga • Provedba i monitoring aktivnosti
Vrijeme provedbe:	• 2018. – 2020. (kontinuirano)

Mjera XVI. Obrazovanje certificiranih biciklističkih vodiča i/ili pratitelja

Cilj:	Podizanje kvalitete cikloturističke ponude i privlačenje većeg broja cikloturista
Opis:	Vođenje turista predstavlja iznimno važan dio cjelokupnog turističkog proizvoda, a u slučaju cikloturizma zahtjeva dodatna specifična znanja i vještine. Osim ugodne vožnje na biciklu i lijepe prirode cikloturisti traže posebitosti prostora, priče, atrakcije, lokalnu hranu i sve što im može obogatiti doživljaj. Tu veliku ulogu imaju upravo znanja specijaliziranih biciklističkih vodiča i/ili pratitelja. Zbog toga je važno u Županiji raspolagati bazom cikloturističkih vodiča/pratitelja za ovaj turistički proizvod. Tečajevi bi, među ostalim, trebali sadržavati sljedeće teme: • O biciklu - osnovne glavne dijelove bicikla i njihovu vrstu i namjenu (npr. upravljač ili volan, vilica bicikla, lulica, mjenjač i kočnice, pogon, prijenosi, zupčanici i lanac, sjedalo (ili sic) i sic štanga, kotači, zračnice i gume, s dodatkom opreme za bicikliste, oprema vodiča/pratitelja i osnova servisa), • O osnovama sportske fiziologije i prehrani biciklista i cikloturista (prednosti i mane prehrane, različiti glavni izvori energije u ljudskom tijelu /ATP, ugljikohidrati, proteini, masti, tekućine i elektroliti, minerali/, izdržljivost i rehidracija/dehidracija, energetske i nutritivne zahtjeve, metabolizam, živčani sustav, mišići i mišićna vlakna, prosječna energetska potrošnja kod biciklista, hipoglikemija i razina glukoze u krvi, sportski, energetske, zdravi jelovnik, itd.), • Prva pomoć na terenu - najčešće moguće biciklističke nezgode i ozljede, pravilna reakcija i sanacija, lakše ozljede - kontuzije, rane, udarci, ogrebotine, teže ozljede - vanjsko krvarenje, unutarnje krvarenje, iščašenje, uganuće, prijelomi; imobilizacija; ozljede glave i mozga, ozljede kralježnice, reanimacija; prva pomoć kod ostalih nezgoda u prirodi (ugriz zmije, pauka, pregrijavanje, pothlađivanje, dr. i brojevi Hitne službe), Orijentacija (snalaženje) u prostoru, kartografija i GPS tehnologija, vrste uređaja i namjena (najčešće korištene karte u biciklizmu, podloga za planiranje i analizu vožnji na terenu, osnovni softver i rad s aplikacijom, osnovne karakteristike i funkcije GPS uređaja i glavni proizvođači, baterije i autonomija uređaja, GPS točke na putu, POIs - zanimljive lokacije, ruta, trag ili trasa, snimanje tragova na terenu, visinski profil, itd.), • Priprema itinerera, planiranje i provjera izvedbe putovanja, • Etika i pravila ponašanja pratitelja/vodiča,

	• Kratka povijest biciklizma u Hrvatskoj, • Praktični dio - poligon vježba i servis vježba, GPS u praksi.
Područje obuhvata:	Područje cijele Županije
Dionici:	• Karlovačka županija • Turistička zajednica Karlovačke županije • Članovi udruga vodiča • HBS i biciklistički klubovi (udruge) • Predstavnici i suradnici receptivnih turističkih agencija • Stručnjaci nacionalnog i županijskog koordinacijskog tijela za razvoj cikloturizma
Aktivnosti:	• Izrada baze svih licenciranih vodiča i pratitelja u Županiji • Istraživanje interesa za stjecanjem znanja i vještina za vodiče i pratitelje u cikloturizmu • Slanje informacija Koordinacijskom tijelu za razvoj cikloturizma pri Ministarstvu turizma RH • Organizacija edukacije u suradnji s edukativnom ustanovom prema odobrenom programu od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja, Agencija za odgoj i obrazovanje, te Središnjeg državnog ureda za šport (SDUS) • Izdavanje licenci i izrada baze licenciranih vodiča i pratitelja u cikloturizmu • Distribucija informacija svim zainteresiranim dionicima u turizmu
Vrijeme provedbe:	2018. i 2020.

8. PLAN IMPLEMENTACIJE

STRATEGIJE/MJERE		2017. (IX-XII)	2018.	2019.	2020.
RAZVOJ RUTA I CIKLOTURISTIČKE INFRASTRUKTURE					
I.	Kreiranje državne glavne rute br. 3 Sjever-Jug (Plitvička ruta) - 139 km				
	Obilježavanje rute				
	Izgradnja biciklističke staze ili trake na kolniku državne ceste br. 1 na južnom izlasku iz Karlovca kod Mostanja u duljini od 400 m				
	Izgradnja biciklističke staze ili trake na kolniku državne ceste br. 1 kod Broćanca u duljini od 500 m				
	Uređenje biciklističke staze ili trake na kolniku državne ceste br. 429 kod Selišta Drežničkog u duljini od 600 m				
	Prekrivanje tvrdom makadamskom podlogom šumskog puta između Brezovca i Lipovca u općini Rakovica				
	Uređenje biciklističkih traka na kolniku uz državnu cestu D-228 kod Ozlja (500m) i Mahićnog (400m)				
	Asfaltiranje 17,5 km lokalne ceste L-34111 između Perjasice i Primišlja				
	Uređenje stabilne i kvalitetne makadamske podloge na 5,1 km nerazvrstane ceste između Lumbardenika i Broćanca te na 2,7 km u Brezovcu				
II.	Kreiranje državne glavne rute br. 6 Zapad-Istok (Ruta 'Karolina') - 72 km				
	Obilježavanje rute				
	Prekrivanje tvrdom makadamskom podlogom 3,6 km šumske ceste između Hrsine i Osojnika				
	Uređenje biciklističke trake na kolniku državne ceste D-3 kod Jarče Polja u duljini od 900 metara.				
III.	Kreiranje državne vezne rute Karlovac - Jasenak (Rudolfina) - 94 km				

	Obilježavanje rute				
IV.	Kreiranje državne vezne rute Vrbovsko - Ogulin - Poljanak (Plitvička jezera) - 72 km				
	Obilježavanje rute				
	Uređenje 5,5 km biciklističke trake na kolniku državne ceste D-42 između Oštarija i Munjave				
V.	Kreiranje državne vezne rute Barilović - Vojnić - Petrova gora - 28 km				
	Obilježavanje rute				
	Uređenje 1 km biciklističke trake na kolniku državne ceste D-6 između Vojnića i Kolarića				
	Asfaltiranje 400 metara županijske ceste Ž-3225 u vršnom dijelu Petrove gore na kontaktu sa Sisačko-moslavačkom županijom				
VI.	Kreiranje kružne županijske rute (284 km)				
	Obilježavanje rute				
	Uređenje 200 metara biciklističke trake na kolniku državne ceste D-3 u Vukovoj Gorici				
	Uređenje 2,6 km biciklističke trake na kolniku državne ceste D-6 između Vojišnice i Vojnića				
	Asfaltiranje 3,3 km lokalne ceste L-34095 između Utinje i Međedka Utinjskog				
	Uređenje stabilne i kvalitetne makadamske podloge na 2,5 km nerazvrstane ceste kod Budačke Rijeke i 6 km nerazvrstane ceste između Šljivnjaka i Dunjaka				
	Uređenje stabilne i kvalitetne makadamske podloge, na 9,7 km županijske ceste Ž-3267 između Furjana i Kordunskog Ljeskovca te na 2,8 km županijske ceste Ž-3269 između Kordunskog Ljeskovca i Nove Kršlje				
VII.	Obilježavanje i unapređenje lokalnih ruta za rekreativne bicikliste na odmoru i/ili izletu u Županiji i touring bicikliste, uključujući i tekuće obilježavanje u sklopu projekta 'KAŽU PEDALA'				
VIII.	Kreiranje ruta, bike parkova i ostalih sadržaja za brdske (MTB) bicikliste				
IX.	Razvoj odmorišta i servisnih stanica za cikloturiste				

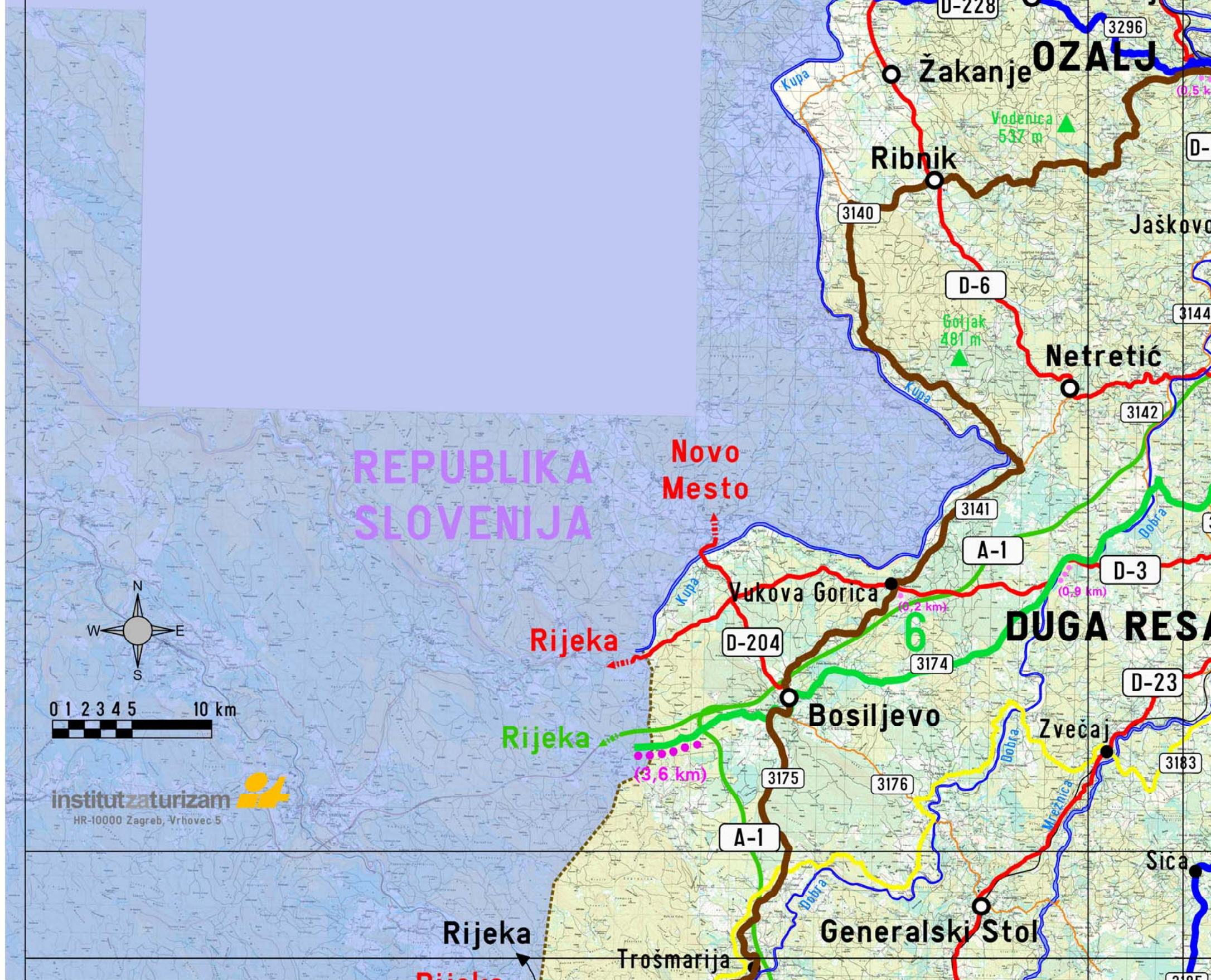
RAZVOJ I PROMOCIJA CIKLOTURISTIČKOG PROIZVODA					
X.	Razvoj i certificiranje smještajne ponude, unapređenje ugostiteljskih sadržaja i izleta za cikloturiste				
XI.	Razvoj informativnih i interpretativnih sadržaja				
XII.	Unapređenje promocijskih aktivnosti i materijala				
	Tiskani materijali				
	Mrežna (web) stranica i mobilna aplikacija				
XIII.	Unapređenje dodatnih usluga za cikloturiste				
PODIZANJE KVALITETE LJUDSKIH RESURSA					
XIV.	Uspostava operativnog tijela nadležnog za realizaciju planiranih mjera				
XV.	Edukacija dionika o biciklizmu i cikloturizmu				
XVI.	Obrazovanje certificiranih biciklističkih vodiča i/ili pratitelja				

8. PRILOG - ČETIRI SEKCIJE KARTE NOVIH CIKLOTURISTIČKIH RUTA

Tumač simbola

 državne ceste
 županijske ceste
 oznaka državne ceste
 oznaka županijske ceste
 željeznička pruga
 županijska granica
 glavni vrhovi
 glavne rijeke
 ribnjaci
 gradovi
 općinska središta
 ostala važnija mjesta
 planirana državna glavna cikloturistička ruta br. 3
 planirana državna glavna cikloturistička ruta br. 6
 planirane državne vezne cikloturističke rute
 planirana županijska cikloturistička ruta
 primarne intervencije u cikloturističku rutu
 sekundarne intervencije u cikloturističku rutu

Prilog 2

KARTA NOVIH CIKLOTURISTIČKIH RUTA KARLOVAČKE ŽUPANIJE

2

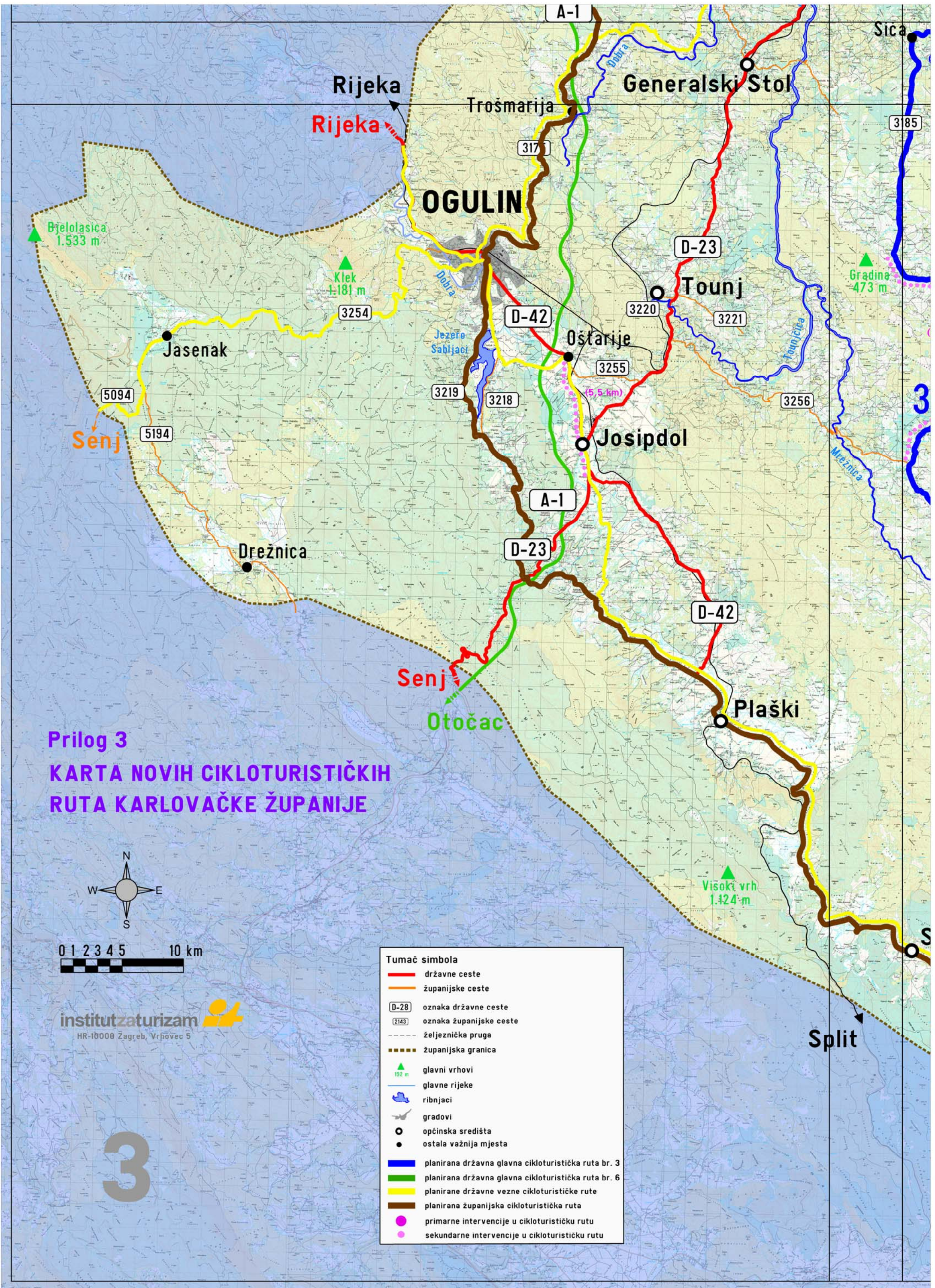
0 1 2 3 4 5 10 km

institutzaturizam
HR-10000 Zagreb, Vrhovec 5

Tumač simbola

- državne ceste
- županijske ceste
- D-28 oznaka državne ceste
- 2143 oznaka županijske ceste
- željeznička pruga
- županijska granica
- 192 m glavni vrhovi
- glavne rijeke
- ribnjaci
- gradovi
- općinska središta
- ostala važnija mjesta
- planirana državna glavna cikloturistička ruta br. 3
- planirana državna glavna cikloturistička ruta br. 6
- planirane državne vezne cikloturističke rute
- planirana županijska cikloturistička ruta
- primarne intervencije u cikloturističku rutu
- sekundarne intervencije u cikloturističku rutu

Prilog 3
KARTA NOVIH CIKLOTURISTIČKIH
RUTA KARLOVAČKE ŽUPANIJE

0 1 2 3 4 5 10 km

institutzaturizam
HR-10000 Zagreb, Vrhovec 5

3

Tumač simbola	
	državne ceste
	županijske ceste
	oznaka državne ceste
	oznaka županijske ceste
	željeznička pruga
	županijska granica
	glavni vrhovi
	glavne rijeke
	ribnjaci
	gradovi
	općinska središta
	ostala važnija mjesta
	planirana državna glavna cikloturistička ruta br. 3
	planirana državna glavna cikloturistička ruta br. 6
	planirane državne vezne cikloturističke rute
	planirana županijska cikloturistička ruta
	primarne intervencije u cikloturističku rutu
	sekundarne intervencije u cikloturističku rutu

